

CMIWORKINGPAPER

Kjønns- og likestillingsrettet utviklingssamarbeid

Kartlegging av kompetansemiljø i Norge

Karin Ask
Siri Lange

WP 2008: 4

Kjønns- og likestillingsrettet utviklingssamarbeid

Karin Ask
Siri Lange

WP 2008: 4

CMI Working Papers

This series can be ordered from:

Chr. Michelsen Institute

P.O. Box 6033 Postterminalen,

N-5892 Bergen, Norway

Tel: + 47 55 57 40 00

Fax: + 47 55 57 41 66

E-mail: cmi@cmi.no

www.cmi.no

Price: NOK 50

Printed version: ISSN 0804-3639

Electronic version: ISSN 1890-5048

Printed version: ISBN 978-82-8062-248-8

Electronic version: ISBN 978-82-8062-249-5

This report is also available at:

www.cmi.no/publications

Indexing terms

Kjønn

Kjønnsforskning

Norge

Project title

Kjønns- og likestillingsrettet utviklingssamarbeid

Project number

26066

Innhold

FORORD	IV
1. INTRODUKSJON	1
1.1 METODE.....	1
1.2 OVERSIKT OVER RAPPORTEN.....	1
1.3 LIKESTILLINGSRETTET ARBEID I NORSK BISTAND.....	2
1.4 FORSKNINGSKOMPETANSE OG FORSKNINGSKAPASITET.....	2
2. FORSKNINGSMILJØER FOR KJØNN OG UTVIKLING I NORGE	5
2.1 UNIVERSITETSSYSTEMET	5
2.2 INSTITUTTSEKTOREN.....	8
3. FORSKNINGSPROGRAM	11
4. TEMATISK OVERSIKT	16
4.1 ENERGI, NATURRESSURSFORVALTING OG LANDBRUK	16
4.2 FRED OG FORSONING.....	17
4.3 GODT STYRESETT.....	19
4.4 HELSE	19
4.5 MIGRASJON	21
4.6 RETTIGHETER.....	21
4.7 ØKONOMISK POLITIKK OG NÆRINGSUTVIKLING	23
4.8 UTDANNING	23
4.9 STATISTIKK OG METODE	24
4.10 NYERE PUBLIKASJONER.....	24
5. KOMPETANSE I FRIVILLIGE ORGANISASJONER	30
6. ANBEFALINGER	34
7. APPENDIKS	36

Forord

Denne rapporten ble skrevet vinteren 2006/2007 som innspill til NORAD/UDs kartlegging av nasjonal kompetanse på kjønn og likestillingsspørsmål i utviklingssammenheng. Rapporten var i utgangspunktet ment for intern bruk i UD, men blir publisert etter oppfordring fra forskere som ønsker at en slik oversikt skal være lett tilgjengelig.

Den sentrale motivasjonen for kartleggingen var å få en oppdatert oversikt over miljøer og personer med kjønns ekspertise på UDs prioriterte satningsfelt. Motivasjonen kan illustreres med en omskriving av den kjente antropologen Michelle Rosaldo: "Problemet er ikke at vi har for lite data om kvinner, problemet er hvor brukere kan finne kunnskap om spesifikke problem." Rapporten omfatter forskningsfeltene energi, naturressursforvaltning, fred og forsoning, godt styresett, helse, migrasjon, rettigheter, økonomisk politikk, utdanning, statistikk og metode.

Hovedmålsetningen med rapporten er å gjøre det lettere å søke etter forskningsmiljø og forskere med kompetanse på kjønn og utvikling. Hovedvekten er lagt på informasjon om forskningsprogram og forskningsmiljøer for kjønn og utvikling etter 2000. Presentasjonen av frivillige organisasjoner er mindre detaljert.

Kvinner og Utvikling (1986 – 1991) var den første og til nå eneste langsiktige forskningssatsingen på området. Senere program for utviklingsforskning har lagt vekt på å integrere forskning på kjønnsdimensjon som tverrgående satsning. Kartleggingen viser at forskningsfeltet kjønn og utvikling er preget av fragmenterte små miljøer, med prosjekter av kortere varighet. Manglede kontinuitet i satsning på feltet synes også å hindre kumulativ metode og teoriutvikling.

Norsk strategi for kvinne- og likestillingsrettet samarbeid slår fast at likestilling ikke bare er et spørsmål om rettferdighet, men også et vilkår for å sikre bærekraftig bistand.

På bakgrunn av denne sterke påstanden er det bekymringsfullt både å registrere den svake integreringen av kjønn i bistand ("mainstreaming"), og at rekrutteringen til forskningsfeltet er svært kjønnssegregert – noe listen av forskere på feltet viser. Dette rokker ikke ved det faktum at det er solid nasjonal ekspertise på feltet, men illustrerer sårbarheten for videreutviklingen av kunnskapsfeltet.

Et annet slående funn er at det er få økonomer som deltar i det nasjonale forskningsmiljøet på kjønn og likestillingsspørsmål knyttet til utvikling. Dette er problematisk fordi faget økonomi har stor definisjonsmakt når det gjelder hva som er relevante faktorer for intervensjon i bistandsfeltet.

Hovedforfatter av rapporten er Karin Ask. Siri Lange har bidratt i slutfasen. Thora Holter (Kirkens Nødhjelp), Torild Skard (NUPI), Bjørg Skotnes (FOKUS) og Berit Aasen (NIBR) fikk første utkast til gjennomlesing og bidro med verdifulle kommentarer. Det er ulike meninger innen miljøet om status for kjønnsforskning og om hva som bør gjøres for å styrke kjønnsdimensjonen i utviklingsarbeid. Påstandene og anbefalingene i denne rapporten står for forfatternes regning.

Bergen, 9. april 2008

1. Introduksjon

Kvinner og likestilling er et av de fire hovedområdene for norsk utviklingssamarbeid. Utenriksdepartementet har besluttet å opprette et treårig prosjekt for dette området:

Prosjektet har som formål å få til en bevisstgjøring i Utenriksdepartementet og på utenriksstasjonene, og en betydelig forbedring av arbeidet som gjøres i forhold til kjønn og likestilling i utviklingssammenheng, bilateralt og multilateralt. Kompetanseheving og opplæring i utenriktjenesten blir viktige oppgaver i dette prosjektet. Prosjektgruppen har også som oppgave å utarbeide en ny handlingsplan for kjønns- og likestillingsrettet utviklingssamarbeid i løpet av 2006.

Prosjektgruppen ønsker å dra nytte av det eksisterende fagmiljøet i Norge på dette feltet. Denne rapporten gir en oversikt over ulike norske institusjoner og forskere som jobber med kjønn og utviklingsspørsmål innen følgende emner: godt styresett, energi, miljø, fred og forsoning, rettigheter (politiske, økonomiske, sivile, kulturelle, samt deltakelse), helse, landbruk, migrasjon, utdanning, statistikk og metode (kjønnskonneksjonsanalyse, kjønnsbudsjettering, og mainstreaming). Kartleggingen skal ikke dekke kompetanse i Norad/UD. Hovedvekten skal ligge på forskningssektoren, mens NGO sektoren dekkes i den grad miljøer peker seg spesielt ut. Avslutningsvis skal rapporten peke ut områder "der det kan være behov for videre kunnskapsutvikling og forskning."

1.1 Metode

Denne studien er i hovedsak en deskstudie. Data i oversikten er basert på nettsøk på institusjonenes hjemmesider komplettert med telefonintervju av enkelte sentrale forskere på feltet. NIAS og NUFUs forskningskonferanser i september 2006 ble brukt til uformelle samtaler om aktivitet på feltet. Fremgangsmåten som er brukt fører lett til slagside – blant annet som følge av underregistrering pga. manglende oppdatering av institusjonenes hjemmesider. Vi har forsøkt å motvirke underregistrering ved å kryssjekke mot databaser over publikasjoner og pågående prosjekt. Kartlegging av kompetansen blant mindre frivillige organisasjoner kan i særlig grad bli skadelidende ved denne fremgangsmåten. Mens de større organisasjonene har egne tilsatte med ansvar for feltet, mangler de fleste av de mindre organisasjonene personell som kan gi løpende oppdatering om organisasjonens arbeid innen kjønn og likestilling. Vi har forsøkt å motvirke dette ved i stor grad å kryssjekke informasjon mot data som har vært tilgjengelig via paraply-organisasjonen FOKUS.

Lesere bør ha i mente at målet med kartleggingen ikke er å dekke all utviklingsforskning av relevans for gender 'mainstreaming', men å konsentrere seg om å dekke utviklingsforskning der integrering av kjønnsperspektiv er en uttrykt ambisjon. Rapporten er bygd opp rundt oversikt over institusjoner og tema, uten å skille mellom kvinnerettede og kvinnespesifikke forskning på den ene siden, og forskning som 'mainstreamer' kvinner og kjønn på den andre siden. Etter vårt syn ville det være vanskelig/umulig å gjennomføre en slik kategorisering kun på basis av en deskstudie. Vi finner er slik kategorisering lite fruktbart for kartlegging av kompetanse siden det alltid vil være glidende overganger.

1.2 Oversikt over rapporten

Det første kapitlet gir bakgrunnsinformasjon om forskningsmiljøer knyttet til emnet kjønnsrelasjoner og utvikling. Kapittel to presenterer de ulike forskningsmiljøene: universitetssystemet med de ulike sentrene for kvinne- og kjønnsforskning og sentre for utviklingsstudier, samt

instituttsektoren. Kapittel tre tar for seg nyere forskningsprogram ved Norges forskningsråd (NFR) der det har vært gitt støtte til prosjekter som integrere kjønn/ likestillingsperspektiv på utviklingsspørsmål, samt NUFU samarbeid. Kapittel fire gir en oversikt over forskningsvirksomhet etter tema, samt en oversikt over viktige publikasjoner skrevet av norske forskere. Kapittel fem omhandler et utvalg frivillige organisasjoner. Kapittel seks gir anbefalinger om ulike måter UD/Norad kan fremme forskning på dette feltet videre.

1.3 Likestillingsrettet arbeid i norsk bistand

Strategien for kvinne- og likestillingsrettet utviklingssamarbeid for perioden 1997-2005 slår fast at likestilling ikke bare er et spørsmål om rettferdighet, men også et vilkår for å sikre bærekraftig bistand.¹ På denne bakgrunn er det bekymringsfullt å registrere konklusjonene i studien *Gender and Development – a review of evaluation reports 1997 -2004*² og *Strategy for Women and Gender equality in Development Cooperation 1997-2005*³ som finner at selv om “The administration has been receptive to gender mainstreaming in policy goals ... the administration has been much less receptive to institutionalising this concern.”

Denne rapporten tar ikke opp spørsmål rundt implementering av handlingsplanen, men finner det interessant å merke seg at flere europeiske bistandsorganisasjoner som opplever at de har problem med “mainstreaming” også tar opp spørsmål om bedre interaksjon mellom forskning og politikk på feltet. Det britiske Department of International Development (DFID) har for eksempel startet et femårig forskningsprogram kalt *Pathways of Women’s Empowerment* (POwe). Programmet vil involvere:

“... practitioners, policy makers and researchers from 5 regions, with the goal to revitalising discussion of women’s empowerment, generating new insights into processes and policies that contribute to positive change in women’s daily lives, and exploring women’s own pathways to empowerment.”⁴

Det er verdt å notere seg at beskrivelsen viser med all tydelighet at programmet fokuserer på kvinner og ikke på kjønnsrelasjoner og mainstreaming, slik trenden har vært i de fleste bistandsorganisasjoner i de siste årene.

1.4 Forskningskompetanse og forskningskapasitet

Norges forskningsråd definerer utviklingsforskning på denne måten:

“Forskning som er relevant for å forstå sammenhenger og endringsprosesser på globalt, regionalt og lokalt nivå og som kan bidra med kunnskap om dette av betydning for fattigdomsreduksjon, utbredelse av menneskerettigheter og bærekraftig utvikling.”⁵

Forskningsprogrammet *Kvinner og utvikling* (Women in development), lansert i 1986, var det første som inviterte til eksplisitt forskning på kvinners roller i utviklingsprosesser. I de 20 årene som

¹ Strategi for kvinne- og likestillingsrettet utviklingssamarbeid 1997-2005 <http://odin.dep.no/ud/tema/utvikling/strategi/032005-990923/dok-bu.html>. Lastet ned 29. juli 2006.

² Gender and Development - a review of evaluation reports 1997-2004. Evaluation Report 3/2005, NORAD

³ Evaluation of the “Strategy for women and Gender equality in Development (1997-2005) Cooperation” Evaluation report 5/2005, NORAD.

⁴ BRIDGE Pathways to women’s Empowerment. Research Programme Consortium. Institute of Development Studies, May 2006.

⁵ <http://www.forskningsradet.no/servlet/> Sist oppdatert 03.02 2006.

ligger mellom 1989 og 2006 har forskningssatsing på feltet vært avhengig av at prosjekter der kjønnsperspektivet er integrert innenfor de tematiske satsinger i generelle utviklingsforskningsprogram. Kompetanse bygging på feltet har også skjedd ved utvikling av forskbare spørsmål i dialog med private bistandsaktører (NGOer) der grasrotbasert feminisme står forholdsvis sterkt, og med de skiftende tematiske prioriteringer på den statlige bistandsagendaen.

Terminologien for forskning i feltet har skiftet fra “kvinner og utvikling” (Women in Development, WID) til “kjønn og utvikling” (Gender and Development, GAD). Skiftet var et resultat både av teoretisk og politisk presisering. Mens WID-perspektiv rettet fokus mot målretting av bistand mot kvinner, vektla GAD-perspektivet i større grad intervensjon med bistand på ulike samfunnsnivå for å endre fordeling av makt og ressurser mellom menn og kvinner. Skiftet av terminologi var også ment å bidra til at man i større grad kunne bruke strategier der både kvinners og menns erfaringer og behov er en integrert del av design, gjennomføring, monitorering og evaluering av føringer og programmer. Målet med mainstreaming er i siste instans å oppnå likestilling mellom kjønnene politisk, økonomisk så vel som sosialt. At begrepet 'gender' fremdeles ofte blir brukt som synonym for kvinner i bistandssammenheng, kan både reflektere uenighet om hvor fruktbart dette skiftet var, og det faktum at bistandsprosjekt på feltet fremdeles er målrettet mot den i relasjonen som blir ansett som mest marginalisert – hvilket i de fleste tilfeller vil være kvinner.

Forskere på kjønns- og likestillingsspørsmål i utviklingssammenheng har fulgt flere strategier for å fremme kjønnsforskning innenfor ulike bistandspolitiske prioriteringer. Dette har også stimulert utvikling av metoder som gjør at forskere i feltet besitter en kompetanse preget av flerfaglige, sektorovergrepene og holistiske tilnærminger til ulike tema. Dette kommer blant annet til uttrykk ved at mange forskere kan kategoriseres under mer enn en tematisk rubrikk – når det gjelder tematisk ekspertise - for eksempel migrasjon, fredsprosesser og konflikt.

Sterkt forenklet kan en hevde at denne tilpasningen har ført til en synergieffekt som multipliserer nasjonal kapasitet på feltet – uten at en har reinvestert i spesifikk forsknings satsing på feltet de siste tyve årene.

Kjønnsforskere har gjennom samarbeid med forskere på tilstøtende/overlappende tema også bidratt til en utvikling av bredde på de tematiske feltene denne oversikten etterspør. NUFU samarbeid (fra 1991) må også nevnes som en sentral pådriver for denne kapasitetsutbygging. Kjønnsforskingskompetanse har i tillegg dratt nytte av samarbeid om følgeforskning mellom akademia og frivillige organisasjoner.⁶

Forskningsrådets informasjons- og dokumetasjonssenter for kvinne- og kjønnsforskning på nettet, 'Kilden', reflekterer i liten grad denne bredden i kompetansen. Søk på siden gav kun treff er på seks personer som hadde registrert seg med bistand og kjønn som søkeord, mens likestilling gav 36 treff.⁷ Søk i databasen til Norsk Forskning om internasjonale forhold (NINFO) med stikkordet Kjønn og utvikling gav 10 treff. Antall treff illustrerer både at det er et relativt lite miljø i Norge som registrer seg i databasene og at søk etter forskningskompetanse i databasene risikerer å utelate viktige forskere og akademiske publikasjoner. En grunn til dette kan være, som en av våre informanter fremhevet, at Kilden ikke oppleves som et relevant sted for forskere med forskningsinteresser innen kvinner og utvikling - spesielt ikke for de som arbeider med mainstreaming.

Det tar lang tid å bygge opp generell kompetanse på feltet bistandsforskning. Manglende innsats og sikring av institusjonelt rom for utvikling av spesialkompetanse på kjønn og likestillingsspørsmål

⁶ To eksempel på dette er NTNUs migrasjonsgruppes samarbeid om utvikling av verktøy til bruk for FORUT, og KNs samarbeid med NIBR om følgeforskningsprosjekter i Sudan og Afghanistan.

⁷ Søk gjennomført den 22. september.

gjør forskningskapasiteten på feltet er sårbar. De fleste utviklingsforskere er avhengige av å kombinere forskningssatsning med konsulentoppdrag for ulike brukergrupper. For å styrke utvikling av kompetanse og kapasitet til innovativ forskning på feltet er det viktig å støtte metodeutvikling og spesialisering innenfor tema som ikke synes umiddelbart 'nyttige' for de ulike brukergruppene av forskningen.

2. Forskningsmiljøer for kjønn og utvikling i Norge

Det finnes per i dag ikke noe nasjonalt senter i Norge med oversikt over forskning om kjønn og utviklingsspørsmål. Forskingen om emnet er spredt på flere miljøer og institusjoner. Ved universitetene i Oslo, Bergen, Trondheim og Tromsø finnes det egne senter for kjønnsforskning, og i Stavanger har det vært en tverrfaglig forskningsgruppe for dette emnet. Med unntak av Tromsø, har disse sentrene hovedfokus på kjønnsrelasjoner i Norge og den vestlige verden. Sentrale aktører ved sentrene bekrefter at de ikke har kompetanse på utviklingsspørsmål. Ettersom disse miljøene kan ha perspektiv som er interessante for en videre utvikling av kompetanse innen kjønns- og likestillingsrettet utviklingssamarbeid, har vi likevel valgt å ta med korte presentasjoner av de ulike sentrene for å bla. å vise omfanget av dette miljøet.

Selv om flere av universitetene har egne senter for utviklingsforskning, fremtrer ikke kvinneperspektiv i særlig grad som et institusjonalisert tema. Flere av disse universitetscenterene har imidlertid integrert forskning på kjønn og likestilling under generelle satsinger. I tillegg finnes det ved alle universitet og flere høyskoler forskere som arbeider med tema knyttet til kjønn og utvikling på de ulike faginstuttene. Disse er i en del tilfeller forskere som er alene om å ha dette fokuset i sitt miljø, og noen kan føle at det å fokusere på kjønnsrelasjoner ikke har særlig høy status. Tradisjonelt var det antropologifaget som hadde den største gruppen forskere som arbeider med tematikken, men i løpet av de siste 10-15 årene har det utviklet seg forholdsvis store fagmiljø også innen disipliner som medisin, psykologi, sosiologi, geografi, og historie. Det er imidlertid påfallende at fagdisiplinen økonomi ikke er mer aktivt tilstede som agendasetter på forskningsfeltet kvinner og likestilling i bistandssammenheng.

Den løpende nasjonale debatten om dette forskningsfeltet er fragmentert – og den finner til dels sted i miljø der den ikke alltid setter skriftlige spor. En gjennomgang av innholdsfortegnelsen for det norske tidsskriftet *Forum for Development Studies* fra 2000 (nr 1) t.o.m. 2005 (nr. 2) viser at kjønnsperspektivet i utviklingsforskning ikke har vært gjenstand for stor debatt i spaltene. I denne perioden er det kun tre artikler som har reist debatt om kjønnsperspektiv i dette tidsskriftet.⁸ Svært mye interessant forskning på temaene kvinner, likestilling, kjønn og utvikling er nedfelt i ulike institusjoners “grå” publikasjoner (ikke publiserte notater, utredninger osv.).

Den fragmenteringen gjør at vi lar kartleggingen være forholdsvis mer detaljert på de ulike temaene UD har etterspurt enn å gi en syntetiserende oversikt over forskningssatsing på kvinner og utvikling ved de enkelte institusjonene. Vi vil allikevel kort presentere de ulike sentrene og forskningsgruppene før vi tar for oss hvert av de ulike temaene (rettigheter, miljø, helse med mer) og presenterer forskere og miljø som er spesielt aktive innen hvert av disse emnene.

2.1 Universitetssystemet

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU) tilbyr tverrfaglige mastergrader i Afrikastudier og i Kulturstudier. Ett av kursene som tilbys er 'Globalisering i kjønnsperspektiv'.⁹ Institutt for geografi tilbyr dessuten MPhil i Social Change med kjønnsperspektiv. Tverrfaglige forskergrupper har over mange år utviklet spesialkompetanse på kjønnsdimensjonen ved tvungen

⁸ Torild Skard: *Missing Perspectives: People and Gender* (2004-1), og *A Leap to Equality* (2004-2). Sigrun Møgedal: *Application of the WDR 2004 Accountability Modell to the HIV/AIDS and Development agenda* (2003 -2) og Randi Kårhus, Tor A Benjaminsen, Anne Hellum and Inngunn Ikdahl: *Women's Land Rights in Tanzania and South Africa: A Human Rights based perspective on Formalisation* (2005-2).

⁹ Utskrift fra www.studier.ntnu.no/rw

migrasjon, rekonstruksjon og flyktningsituasjoner. Kompetanse på kjønnsanalyse av industriell utvikling og globalisering er et annet spesialområde. (<http://www.studier.ntnu.no/>)

Universitetet i Bergen (UiB) har et stort flerfaglig miljø innen utviklingsforskning. Det er særlig reproduktiv helse, kjønnslemlestelse og HIV forebyggende intervensjon som peker seg ut med referanse til kjønnsperspektiv. Senter for internasjonal helse (SiH) har fra 2005 ansvaret for MA studiet Gender and Development. Undervisning i denne graden lå tidligere under Senter for kvinne- og kjønnsforskning (SKOK). Ved UiB finner man også kompetanse innen kjønn og utvikling i forskningsprogram som omhandler grunnlagsproblemer i konseptualisering av fattigdomsprosesser og kjønnskONSEKVENSER av politiske og religiøse endringer. (<http://www.uib.no/>)

Universitetet for miljø- og biovitenskap (UMB) på Ås tilbyr master i development studier med fokus på sammenhenger mellom fattigdom, miljø og kollektiv handling, og kurs i Gender and Development. Ved årsskiftet 2006/07 ble det etablert en ny forskergruppe innen helse ved UMB under ledelse av Cassandra Bergstrøm. Målet er å øke forståelsen for sammenhengen mellom fattigdom og helse og å samarbeide med nasjonale og internasjonale partnere for å øke forståelsen for matvaresikkerhet og miljøforurensing. Noragric, som er tilknyttet UMB, har stor kompetanse på analyser der en anvender kjønnsperspektiv i studier av forvaltning av naturressurser.¹⁰ (<http://www.umb.no/>)

Universitetet i Oslo (UiO) har de siste årene organisert sin forskningsvirksomhet mot større tverrfaglige satsninger. Blant miljø som arbeider med kjønnsperspektiv innen bistands- og utviklingsforskning blir Avdeling for kvinnerett ved Juridisk institutt særlig fremhevet.

Senter for utvikling og miljø (SUM) har over flere år utviklet stor ekspertise innen analyse av kjønnskONSEKVENSER ved intervensjon i flyktningsprosesser. Ved institutt for antropologi har en et prosjekt der en vil studere virkningene av globale prosesser i marginale samfunn. Dette gjelder blant annet kristen evangelisering, vestlig utdanning og medisin, samt av skogs- og gruvedrift og andre eksternt initierte økonomiske aktiviteter. Forskerne fokuserer blant annet på hvordan kjønns- og generasjonsrelasjoner reforhandles. Ved Samfunnsgeografi og pedagogisk institutt er det også prosjekt der kjønnsperspektiv er en integrert del av satsingen. (<http://www.uio.no/>)

Universitetet i Stavanger (UiS) har ennå ikke et aktivt miljø på feltet utviklingsforskning, men har enkeltforskere arbeider med prosjekt som er relevante for temaet kvinner og sikkerhet i krigs- og flyktningsituasjoner. (<http://www.uis.no/>)

Universitetet i Tromsø (UiTø) har et flerfaglig miljø med stor kompetanse på kjønnsproblematikk ved urbefolknings spørsmål, kvinner og forvaltning av fiskeriressurser, lokalplanlegging og forvaltning av kulturelle tradisjoner. Universitetet har også et langvarig samarbeid om kjønn, kunnskap og utvikling med universitetet i Bamako (Mali) og Ngaoundere (Kamerun) ledet av Lisbet Holtedahl. UiTø har kvinne- og kjønnsforskning som ett av sine satsningsområder. (<http://www.uit.no/>)

I tillegg til de fire universitetene har flere høgskolemiljø blant andre Høgskolen i Agder (HiA), Høgskolen i Nord Trøndelag, (HiNT), Høgskolen i Bergen, (HiB), samt Misjonshøgskolen i Stavanger, (MHS) enkeltforskere som arbeider innen feltet kvinner kjønn og likestilling.

¹⁰ Utskrift fra www.umb.no – Oppdatert 12.12.06

2.1.1 Sentre for kjønnsforskning og lignende

Nordisk institutt for kvinne- og kjønnsforskning (NIKK), Universitetet i Oslo

NIKK er et tverrnordisk kunnskaps- og informasjonssenter for kjønns- og likestillingsforskning. NIKK er plassert ved Universitetet i Oslo og er finansiert av Nordisk Ministerråd (NMR). Senteret har åtte ansatte og er ledet av Solveig Bergman. Forskningen er konsentrert om nordiske forhold, bla. kjønn i forandring, skole og mannsforskning. Ingen av de pågående eller tidligere prosjektene som er listet på hjemmesiden, har fokus på utviklingsland. (<http://www.nikk.uio.no/>)

ODA, Høyskolen i Lillehammer

ODA er et nettverk for å diskutere feministisk teori og kvinnepolitiske temaer på tvers av fagmiljøene, ikke et senter med egne ansatte. Ingrid Guldvik, forskningsleder ved Østlandsforskning og førsteamanuensis ved HiL, er en av drivkreftene. (<http://www.hil.no/>)

Senter for kvinne- og kjønnsforskning (SKOK), Universitetet i Bergen

Senter for kvinne- og kjønnsforskning er et tverrfakultært forskningssenter som har som sin viktigste oppgave å styrke kvinne- og kjønnsforskningen ved Universitetet i Bergen. Senterets daglige leder er Ellen Mortensen, og SKOK har til sammen åtte ansatte, hvorav fire er midlertidige. Det største pågående forskningsprosjektet er *Kjønn, demokrati og frihet*, med fokus på Europa og USA. En av forskerne som er tilknyttet senteret, Gaudencia Mutema (post doc.), ser på Zimbabwiske immigranter i Norge med fokus på hvordan migrasjonen påvirker kjønnsroller og forventninger i avsender og mottakerland. Senteret administrerte tidligere det engelskspråklige masterprogrammet *Gender and Development*. Studietilbudet ble overført til Institutt for utdanning og helse (IUH) høsten 2005. (<http://www.skok.uib.no/>)

Senter for kvinne- og kjønnsforskning (SKK), Universitetet i Oslo

Senteret er det største miljøet for kjønnsforskning i Norge, med 30 ansatte/tilknyttede. SKK er samlokalisert med Nordisk institutt for kvinne- og kjønnsforskning (NIKK). Senteret har et bachelorprogram innen tverrfaglig kvinne- og kjønnsforskning: *Kjønn, feminisme og likestilling*. Senteret har som mål å øke den internasjonalt orienterte forskningsvirksomheten, men da i første rekke mot nordiske og europeiske land. Senteret er ledet av professor Harriet Bjerrum Nielsen. (<http://www.skkuio.no/>)

Senter for kvinne- og kjønnsforskning (KVINNFORSK), Universitetet i Tromsø

I motsetning til de andre sentrene har ikke KVINNFORSK egen forskning, men er et samlingspunkt for kjønnsforskere ved ulike institutt. Senteret har fire ansatte og styreleder er Siri Gerrard. Sammen med Ericka Engelstad har hun nylig utgitt en antologi om feministisk teori der afrikanske bidragsyttere også er med. KVINNFORSK har nylig mottatt NUFU støtte for å kunne invitere syv kjønnsforskere fra Makerere University i Uganda til veiledning/forskningsfri ved UiT. (<http://www.skkuit.no/>)

Institutt for tverrfaglige kulturstudier, NTNU

Tidligere fantes et eget Senter for kvinne- og kjønnsforskning ved NTNU. Dette ble slått sammen med Senter for teknologi og samfunn i 1999, og tematikken til de to opprinnelige sentrene danner tyngdepunktet for forskningen ved Institutt for tverrfaglige kulturstudier. Studier av kjønnsrelasjoner er delt inn i tre forskningsgrupper: Forskningsgruppe for etnisitet og kjønn, Forskningsgruppe for kjønn, gener og reproduksjon, og Forskningsgruppe for seksualitet, kjønn og kultur. Det store flertallet av prosjektene fokuserer på norske forhold, men Merete Lie og Ragnhild Lund har en stor prosjektportefølje knyttet til kvinner og utviklingsforskning (se tematisk oversikt). (<http://www.hf.ntnu.no>)

2.1.2 *Sentre for utviklingsforskning*

Senter for utviklingsstudier (SFU), Universitetet i Bergen

Senteret har 14 forskere og tre doktorgradsstudenter, og er ledet av Terje Tvedt, som også er professor II på SUM i Oslo. Kjønnrelasjoner er ikke blant de tematiske hovedområder: utviklingsstudier, ressursystemer, vann, NGOer, utviklingshjelp og internasjonal kulturarv. Senteret tilbyr et masterprogram om vann. SFU er i en omstillingsfase i og med etableringen av UNIFOB, som skal være UiB sitt hovedredskap innen eksternt finansiert forskning. (<http://www.svf.uib.no/sfu>)

Senter for utvikling og miljø (SUM), Universitetet i Oslo

Senteret har til sammen 36 ansatte (25 forskere) og er ledet av Bente Herstad. Senteret tilbyr to bachelorgrader og et masterprogram, innen temaene miljø og utvikling. Senteret har følgende hovedfokus: biodiversitet, CSR, demokrati, utviklingsetikk, tvungen migrasjon, multilaterale og regionale finansinstitusjoner, fredsforskning, fattigdom og utvikling, og bærekraftig konsum. Kristi Anne Stølen, som har forsket mye på kjønn og tvungen migrasjon, er ansatt ved senteret. (<http://www.sum.uio.no/>)

Senter for miljø- og utviklingstudier (SEMUT), Universitetet i Tromsø

Senteret ble opprettet i 1989 har to ansatte. SEMUT har som mål å stimulere, initiere og koordinere forskning og utdanning innen miljø og utvikling. Senteret skal være et bindeledd til relevante nasjonale og internasjonale institusjoner og forskningsprogram. SEMUT har ansvaret for UiTø samarbeidsprosjekter gjennom NUFU. (<http://uit.no/semut>)

2.2 Instituttsektoren

Flere av instituttene under samarbeider om forskningsprosjekt på de aktuelle temaene, noe som kommer frem av listen over nyere publikasjoner

Chr.Michelsens Institutt, Bergen

Chr.Michelsens Institutt er en privat forskningsstiftelse med grunnbevilgning fra UD og rammeavtale med Norad. Rundt 40 forskere er ansatt ved instituttet. Forskningen er organisert i fire temagrupper: Rettigheter og utvikling, Vilkår for fattigdomsreduksjon, Offentlig reform, og Fred og forsoning. Forskningsprogrammet "Politics of Faith" fokuserer blant annet på kjønnsdimensjonens betydning i religiøse bevegelser. Kjønn og kvinners rettigheter i likestilling ligger under som en tverrgående dimensjon i den generelle forskningssatsingen. Ett eksempel på integrering av kjønnsdimensjonen er Arne Strands og Marit Haugs (NIBR) forskningsrapport om fred og forsoningsarbeid i Afghanistan. Karin Ask har arbeidet mye med kjønn og migrasjon i Sør Asia, samt kvinner og menneskerettigheter under islamsk lov. Ragnhild Overå (nå ved UiB) og Siri Lange har nylig avsluttet et prosjekt om kjønnsrelasjoner i uformell sektor, med case studier fra Accra og Dar es Salaam. Gisela Geisler, som har publisert mye om kjønn i det sørlige Afrika, har for tiden permisjon og jobber i Afrikabanken. (<http://www.cmi.no/>)

Fagforeningens forskningsinstitusjon, Fafo

Fafo inkluderer kjønnsdifferensiert datainnsamling som rutine ved alle levekårsundersøkelser. Denne konsekvente inkludering av kjønnsvariabelen gir instituttet et særlig ekspertise på feltet for kjønnskonskvansanalyser. Levekårsundersøkelser er bærebjelken i Fafos studier og på nettsidene til stiftelsen er "mainstreaming of gender issues in social analysis" nevnt som et eksplisitt mål for alle prosjektene, "in line with a general holistic perspective on living conditions". Fafos avdeling for anvendte internasjonale studier (Institute for applied international studies) har spesiell kompetanse på Female headed households (FHH), sosiale nettverk og mestringsstrategier, kvinners

deltaking i politikk og offentlig liv, og vold mot kvinner (et tema som er inkludert i mange av surveyene). Fafo arbeider også med 'trafficking'. (<http://www.fafo.no>)

Norsk institutt for by- og regionsforskning, NIBR

Instituttet har en tverrfaglig stab på ca. 60 forskere som driver forskning og utredningsarbeid på tema som offentlig forvaltning, styring og demokrati, planlegging, velferd og levekår og regional analyse, inkl. studier av befolkning og næringsliv. NIBRs internasjonale engasjement reflekterer instituttets nasjonale satsingsområder. Avdeling for internasjonale studier og studier av flerkulturelle samfunn er ledet av Arne Teslie og består av 12 forskere. Avdelingen har gjennomført flere studier der kjønnsdimensjonen står sentralt i studiedesign.

Det største pågående prosjektet i denne avdelingen er Berit Aasens samarbeid med forskere i Vietnam om kystsamfunnsutvikling, hvor kjønnsdimensjonen er viktig. Aasen leder også en studie av lokale faktorer ved HIV/AIDS smitte, inkludert kjønnsdimensjonen, som gjøres i samarbeid med Senter for internasjonal helse ved Universitetet i Bergen. Prosjektet er del av Global helse og vaksinasjonsforskning. I 2005 ledet Aasen evalueringen av Norads *Strategy for women and gender equality in development cooperation 1997 – 2005*. Marit Haug har gjort en studie av bistand gjennom frivillige organisasjoner (FORUT på SriLanka og Redd Barna i Etiopia), og sammen med Aadne Aasland arbeider hun med kvinner og kjønnsdimensjonen i et prosjekt om social exclusion i Nepal. (Kilde: Berit Aasen og <http://www.nibr.no/>)

Norsk utenrikspolitisk institutt, NUPI

NUPI-forskere arbeider blant annet med tema som styresett, menneskerettigheter, utvikling og bistand. NUPI har en egen avdeling for utviklingsforskning. En av de sentrale problemstillingene er: På hvilken måte er kjønnsdimensjonen viktig i bistand, konflikter, fredsbygging og fredsbevarende operasjoner? Det er særlig to forskere ved instituttet, Kari Karamé og Torild Skard, som har kompetanse innen kvinne- og kjønnsforskning. Kari Karamé har i den senere tid konsentrert sin forskning om kvinner og fred med særlig vekt på Midt-Østen og Sudan, mens Torild Skard har studert kvinnelige statsledere på verdensbasis og FN-systemets innsats for kvinner og likestilling. Kjønnsperspektivet er også til stede i Jens Chr. Andvigs arbeid om barnearbeid, gatebarn og barnesoldater med spesielt fokus på Afrika sør for Sahara. En rekke notat om temaet *Konflikt og kjønn* kan lastes ned fra instituttets hjemmeside. (Kilde: Torild Skar og <http://www.nupi.no>)

Peace Research Institute, PRIO

PRIO fokuserer sin forskningssatsing på følgende tema: etikk, normer og identiteter, konfliktløsning, fredsbygging, og sikkerhet. Instituttet har et eget senter for studiet av borgerkrig. Ved instituttet er kjønnsperspektiv i forskning spesialisert om 'policy issues' på temaene konfliktløsning og fredsbygging. Blant annet arbeider Helga Hernes med et komparativt prosjekt om kvinner i konflikt som vil se på kvinners innflytelse og deltakelse i flere ulike fredsprosesser. PRIO har en egen 'Gender Group' som bla. arrangerer seminarer. (<http://www.prio.no>)

Statistisk Sentralbyrå, SSB

Statistisk sentralbyrå er ett av få statistikkbyråer i verden med en egen forskningsavdeling. Avdelingen ble etablert i 1950. Det utføres i dag vel 100 forskningsårsverk i Statistisk sentralbyrå. Forskning som er spesielt relevant for kjønnsdimensjonen er analyser av demografi og levekår, samt mikroøkonometri. Forskingen i Statistisk sentralbyrå skal bidra til ny kunnskap om økonomisk atferd og økonomiske virkninger av bl.a. politiske tiltak.

SSB deltar i internasjonalt utviklingssamarbeid der målsettingen er å hjelpe søsterorganisasjoner med å utvikle og forbedre offisiell statistikk. Det er Seksjon for internasjonalt utviklingssamarbeid som har ansvar for å koordinere dette arbeidet. Det er for tiden samarbeid med følgende land: Albania, Angola, Eritrea, Malawi, Moldova, Mosambik, Uganda, og Sudan. I flere av disse landene

har SSB utplassert rådgivere. SSB har også et program for utveksling av unge statistikere i samarbeid med Fredskorpset. Fram til 2006 har programmet omfattet samarbeid med nasjonale statistikkbyråer i Malawi, Nicaragua og Uganda. SSB har tidligere samarbeidet med Pakistan, Beliz, Botswana, Palestina, Kina og Sør-Afrika. (www.ssb.no/forskning)

3. Forskningsprogram

Sentrale funn fra de 20 forskere som ble finansiert av programmet *Kvinner og Utvikling (Women in Development)* er presentert i antologien *Gender and Change in Developing Countries*,¹¹ redigert av Kristi Anne Stølen og avdøde Mariken Vaa. Flere av forskerne som fikk prosjekter finansiert under dette programmet er fremdeles aktive i utviklingen av forskningsfeltet, både ved publisering og rekruttering av nye forskere.

Stortingsmelding Nr 28 (1988-89) varslet at kvinneperspektivet i forskning i større grad skulle bygges inn den generelle forskningssatsningen, noe som la ansvaret for videreutvikling av kompetanse på feltet til integrering av kjønnsperspektiv i den generelle utviklingsforskningen. De to kvinneforskningsprogrammene som ble lansert på 90-tallet finansierte i hovedsak forskningsprosjekt som tok opp "norske" problemstillinger. Blant prosjekter som er relevante for kompetanseoppbygging i utviklingsforskning kan nevnes:

3.1.1 *Kjønn og samfunn i endring (1991-1994)*

- Graziella Vanden Bergh, UiB. *Fra velsignelse til forbannelse. Mestring av den fruktbare kroppen blant skolejenter i Tanzania.*

3.1.2 *Kvinner, kunnskap, grenser (1995 - 2005)*

- Lise Widding Isaksen: *Kjønn og globalisering.* En studie av konsekvenser av globalisering av omsorgskjeder når kvinner migrerer.
- Tone Bleie: *Kjønna perspektiv på urfolksbevegelsen.* En studie av konsekvenser av menns definisjonsmakt i internasjonal fora. (Forprosjekt)
- Anne Hellum og Hege Skeie: *Demokrati, religionsfrihet og kvinners menneskerettigheter.* (Forskningsnettverk)

I tillegg til programmene som er nevnt over, har rekruttering av forskere og utvikling av ny kunnskap på feltet kjønn og utvikling i hovedsak vært avhengig av finansiering fra følgende forskningsprogram:

Tvungen migrasjon, ressurskonflikter og utvikling	1996 - 2005
Utviklingsveier i sør (UTISØR)	1998 - 2007
Fattigdom og fred (PovPeace)	2005 - 2013
Nasjonalt program for forskning og utdanning (NUFU)	1991 - 2006

3.1.3 *Utviklingsveier i sør (UTISØR) 1998 - 2007*

Årsrapporten fra forskningsprogrammet "Utviklingsveier i Sør" (UTISØR)¹² understreker betydningen av forskning som ivaretar en "helhetlig, problemorientert tilnærming hvor sammenhengen mellom de ulike sektorområder og skjæringspunkter mellom ulike disipliner og temaer inngår som viktige føringer".

¹¹ Stølen, K. and Vaa, M. (eds.) 1991 *Gender and Change in Developing Countries*. Norwegian University Press, Oslo.

¹² Norsk forskningsråds hjemmeside <http://www.forskningsradet.no/servlet/Sattelite?cid=1137766428592> Sist oppdatert 16.05.2006.

Hvordan kjønnsforskning har blitt integrert i denne tilnærmingen er blant annet reflektert i hvordan kjønn blir problematisert i innvilgede prosjekt. Blant forskere som har fått finansiering fra UTISØR¹³ er det få som flagger kjønnsperspektivet og/eller likestilling eksplisitt i tittelen, men etter gjennomlesing av sammendragene for de 26 pågående prosjektene¹⁴ vil vi anslå at minst 6 av prosjektene har kjønn som en sentral variabel i analysen (23%). Til sammenligning hadde 28 av 490 prosjekt (6 %) kvinner og/eller kjønnsrelasjoner som hovedfokus for utviklingsforskning finansiert i perioden 1988-1990.¹⁵ I tillegg til disse individuelle prosjektene finansierer UTISØR vann-nettverket ved Senter for utviklingsstudier, UiB og Asia-nettverket ved SUM, UiO.

3.1.4 *Fattigdom og fred (Poverty and Peace) 2005 - 2013*

Plandokumentet¹⁶ til "Fattigdom og Fred" (PovPeace) understreker at en ved prosjekttildeling fra programmet vil tillegge integrering av kjønnsperspektiv spesiell vekt som en tverrgående satsning. Informasjon om de fire første prosjektene som ble tildelt midler under PovPeace er imidlertid ennå for sparsom til å gi en utfyllende kommentar til hvordan kjønnsperspektiv vil bli integrert i studiene.¹⁷ Blant de 12 prosjektene som ble tildelt støtte ved andre utlysning synes mange titler å implisere bruk av kjønnsperspektiv i forskningen, til tross for at begrepet gender ikke er med i titlene. Eksempler er:

- PRIO: *Liberal peace and the ethics of peace building: Towards the integration of ethics in peace building research.*
- NUPI: *Violence, poverty and police corruption.*
- NUPI: *Disarmament, demobilisation and reintegration (DDR) and implications for post-conflict economic recovery.*
- CMI: *The moderation of Islamist movements.*
- Fafo: *Poverty reduction strategies in a public health perspective. grants, HIV/AIDS and the role of HAART in South Africa., Institute for Applied International Studies.*
- SUM, UiO: *Ethics, rights and poverty: Global theory and national practice.*
- NIBR: *Land reform, trust, and customary land rights in the socio-economic transformation of Malawi.*
- PRIO: *Domestic capabilities for peaceful conflict management.*
- NIBR: *Decentralisation as a strategy for resolving conflict? An analysis of decentralisation reforms in Nepal, the Philippines and Sri Lanka.*

3.1.5 *Nasjonalt program for forskning og utdanning (NUFU) 1991 - 2011*

NUFU-programmet startet i 1991 og er finansiert av Norad (UD frem til 1999). Programmet støtter forsknings- og undervisningssamarbeid mellom institusjoner i Norge og sør. I 2006 fikk 31 institusjoner i 20 land støtte gjennom NUFU.

¹³ Norsk forskningsråds årsrapport for 2005 har informasjon om 89 av prosjektene som har fått støtte under programmet.

¹⁴ Norsk forskningsinformasjons database NFI.

¹⁵ Women in Development. Theories, Themes and Topics in the Post Nairobi Era. Mariken Vaa og Kristi Anne Stølen SUM; Oslo 1993.

¹⁶ Research Programme on Poverty and Peace . Action Plan 2006-2007. April 2006, p4

¹⁷ Prosjekta er "Violence in the Post-Conflict State", "Poverty prices and international equality", "Conflict resolution and democratisation in the aftermath of the 2007 tsunami: A comparative study of Aceh and Sri Lanka" og "Poverty and marginalisation in Central and West Africa: autochthony and Land rights."

Programperioden 2001-2005/06

NUFU programmets portefølje besto i denne perioden av 71 prosjekt, som til sammen involverte 29 institusjoner i sør og 11 partnere i Norge. 270 studenter gjennomførte sine studier i perioden 2001-2006 med NUFU støtte. Av disse avla 224 MA eksamen mens 36 kandidater gjennomførte PhD studier. Mens kjønnsbalansen blant de som avla MA graden viser tilnærmet likevekt (119 kvinner og 115 menn), var det kun 4 kvinner som avla PhD, mot 32 menn. I programperioden som helhet var kvinneandelen på masternivå 48% og på PhD nivå 26%.

Tabell 1. NUFU prosjekt 2002-2006

Geografi	Prosjekt	Kjønnsfokus
Afrika	55	11
Asia	9	2
Latin Amerika	2	1
Palestina	5	
<i>Til sammen</i>	71	14

En gjennomgang av prosjektittler og prosjektsammendrag viser at de fleste prosjektene med kjønnsperspektiv eller fokus på kvinner er å finne innefor helserelaterte tema (særlig HIV/AIDS), og at universitetet i Bergen dominerer sterkt på norsk side.

- Universitetet i Bergen og Makerere University: *Essential Nutrition and Child Health in Uganda: A Research Project to Promote Innovative Community-based and Clinical Actions.*
- Universitetet i Bergen og University of Dar es Salaam: *Gender, generation and communication in times of AIDS: The potential of 'modern' and 'traditional' institutions.*
- Universitetet i Bergen og University of Ghana: *Globalization and Changes in the Cultures of Survival and Care: The Case of Ghana.*
- Universitetet i Bergen og University of Dar es Salaam: *Health systems research and health promotion in relation to reproductive health in Tanzania.*
- Universitetet i Bergen og University of Zambia: *Strengthening HIV-related interventions in Zambia : Cooperation in research and institution capacity building.*
- Universitetet i Bergen og University of Dar es Salaam: *Counselling, Education and Health Promotion: A Research and Competence Building Programme (HIV/AIDS).*
- NTNU og University of Zimbabwe: *Urogenital occurrence and persistence of Group B streptococcal colonisation in Pregnancy and Pregnancy outcome in Zimbabwe.*
- NTNU og University of Ghana: *The new faces of poverty in Ghana* (fokuserer bla. på feminisering av fattigdom/HIV/AIDS).
- Universitet for miljø og Bio-vitenskap og Makerere University: *The use of medicinal plants in primary health care in Uganda* (one of the aims is to increase female competence and the percentage of female staff in two departments at Makerere).
- Universitetet i Tromsø og University of Dar-es-Salaam: *Country-wide time use by gender and Advanced analysis of census data* (tidsbruk i husholdet fordelt på kjønn).
- Universitetet i Tromsø og Addis Abeba University (The Centre for Research, Training and Information on Women in Development): *Urbanisation and Gender in Ethiopia.*
- NTNU og Faculty of Technology og Makerere University har fått NUFU støtte til et PhD samarbeid (2002-2006) under ledelse av Tore Haavaldsen. Ett av prosjektene, *The role of earth construction as a process of women's empowerment*, ser på kvinners rolle i husbygging.

Programperioden 2007-2011

Programdokumentet for NUFU 2007 – 2011 signaliserer at en vil styrke kjønnsperspektivet i forskningen på to måter. For det første vil en tilstrebe bedre kjønnsbalanse. Målet er at 40 % av PhD kandidatene på programmet skal være kvinner. Prosjekter som oppnår dette vil få en godtgjørelse på NOK 50 000. Det har frem til nå vært en utfordring for partnerne å finne nok kvinnelige studenter som er kvalifisert for en PhD studie og som er interessert/har mulighet til å arbeide mot en PhD. Partnere som har hatt samarbeid i en tidligere fase, og som har vært nøye med å følge opp kvinnelige masterstudenter, vil imidlertid ha større sjanse for å finne gode kandidater og å oppnå målsetningen om 40%. NUFU vil også styrke kjønnsfokus i prosjektene ved å be søkere beskrive hvordan de vil “mainstream gender issues into all their projects activities”.¹⁸

Til programperioden 2007-11 kom det inn 158 søknader. Av disse fikk 52 støtte. Det er foreløpig ikke lagt ut sammendrag av prosjektbeskrivelsene på NUFUs hjemmeside. Ut fra titlene er det kun 7 prosjekter som fokuserer på kjønnsrelasjoner eller kvinner (andre prosjekt kan ha integrert kjønnsanalyse uten at dette kommer frem av titlene). Samarbeidsprosjektene involverer 32 institusjoner i 18 forskjellige land i sør og 10 norske institusjoner i høyere utdanning. Universitetet i Bergen dominerer på norsk side, med over en tredjedel av prosjektene. Det er imidlertid verdt å understreke at et bredt utvalg av norske forskningsmiljø er involvert i NUFU samarbeidet (se tabell 2).

Tabell 2. Norske institusjoner og antall NUFU prosjekter 2007-2011

Universitetet Bergen	18	Norsk Veterinær Høgskole (NVH)	2
Norges teknisk-vitenskapelige høgskole	9	Høgskolen i Bodø	2
Universitetet for miljø- og biovitenskap	7	Høgskolen i Agder	1
Universitetet i Oslo	7	Misjonshøgskolen i Stavanger	1
Universitetet i Tromsø	3	Universitetet i Stavanger	1

Tabell 3. Geografisk lokalisering NUFU prosjekt 2007 -2011

Region	Prosjekt	Kjønnsfokus ¹⁹
Afrika	41	5
Asia	10	2
Latin Amerika	1	
Til sammen	52	7

Blant prosjekter som tar opp kjønnsrelasjoner dominerer helse relaterte tema. I tillegg kommer prosjekt som tematiserer kjønn i formell og uformell sektor, barnesoldater, og kvinner og utdanning. Av andre prosjekt med klar kjønnsfokus er støtten til samarbeidet mellom Tromsø og Makerere som bidrar til at fire doktorgradsstudenter som forsker på kjønn skal få veiledning og forskeropphold ved UiTø, og at tre kvinnelige forskere får finansiert forskningsfri og opphold. Denne støtteordningen vil sannsynligvis både høyne statusen til kjønnsforskning og gjøre kjønnsstudier mer attraktivt også for mannlige studenter ved Makerere.

¹⁸ Annual Report 2005, NUFU Programme, s.16-17. SIU Document Series D4/2006.

¹⁹ Tal på prosjekt med kjønnsfokus er basert på prosjekt titlene.

- Universitet i Bergen og University of Ghana: *Globalisation and changes in survival and care: the case of Ghana* (Prosjektet er en videreføring fra forrige periode).
- Universitetet i Bergen (Det psykologiske fakultet og Det medisinske fakultet) og University of Dar es Salaam (Faculty of Education): *Counselling, Education and Health Promotion - a Research and Competence Building Programme* (1996-2001 og 2002-2007).
- Høgskolen i Agder (HiA) og Muhimbili University (Tanzania) om studien *Governance, Gender and Scientific Quality*.
- UiB/Høgskolen i Bergen og Ahfad kvinneuniversitet i Sudan: *Gender, generation and social mobilisation: Challenges of reproductive health and rights among vulnerable groups in Ethiopia, Sudan and Tanzania* (Prosjektet er en videreføring fra forrige periode).
- Universitetet i Tromsø (UiT) og University of Addis Abeba: *Constructions of gender in the formal and informal sector in Ethiopia* (Prosjektet er en videreføring fra forrige periode).
- Kvinnforsk, UiT og Makerere University i Uganda. *Gender, poverty and social transformation in Uganda*.
- Universitetet i Tromsø og University of the Autonomous Regions of the Caribbean: *Competence building through Quality Education and Research in Central America and the Caribbean* (Prosjektet er en videreføring fra forrige periode).
- Misjonshøgskolen i Stavanger (MHS) og Makerere University (Uganda): *Reintegration of female ex-child soldiers in Eastern Africa: Religious, ethical and practical perspectives*.
- NTNU og Dilla University: *Children, young people and local people in Ethiopia & Zambia post-crisis recovery: Researching and teaching across boundaries*

3.1.6 Oppsummering

Da programmet "Utviklingsveier i Sør" hadde sin siste ordinære utlysning i 2004,²⁰ ble det understreket "behov for mer systematiske analyser av kjønnsrelasjoners betydning for fattigdom og fattigdomsbekjempelse, og hvordan ulike strategier påvirker kjønnsrelatert fattigdom."²¹

Midtveisevalueringen av UTISØR la også vekt på at erfaringer fra dette programmet skulle komme det nye programmet POVPEACE til gode. Gjennomgangen av titler på prosjekter som til nå har fått støtte under POVPEACE viser at kjønn ikke står sentralt i prosjektene. En bør derfor ta grep for at POVPEACE i større grad vektlegger anbefalingene for integrering av kjønnsperspektiv. Dette kan gjøres ved at det blir obligatorisk å ha med en eller flere kjønnsforskere i utvalgskomiteene, eller ved øremerking av midler til utvikling av kjønnsesifikk kompetanse.

UTISØR Programmet støttet 15 dr. gradsstipendiater i 2005, og av disse var 7 kvinner.

NUFU har vist seg å ha en viktig rolle for utvikling av utviklingsforskning i Norge, noe som også er av betydning for utvikling av kvinne og kjønnsrettet forskning. Det gjelder imidlertid ikke instituttsektoren, ettersom avtaler kun kan inngås med universitet og høyskoler.

²⁰ Utlysning av forskningsmidler 2005 siste utlysning i programperioden <http://www.Forskningsradet.no/servlet/Sattelite?aid=1082029473876&c p..2>

²¹ Utlysning av forskningsmidler 2005 – <http://www.Forskningsradet.no/servlet/Sattelite?aid=1082029473876&c p. 4>

4. Tematisk oversikt

Den tematiske oversikten pretenderer ikke å gi en uttømmende liste over alle forskere som er aktive innen feltet kjønn og utvikling, men å dekke forskere med prosjekt innen de tematiske områdene TOR etterspør. Gjennomgangen viser at det er lite forskningssatsing på tematikkene energi, økonomi og ressursforvaltning som vektlegger kjønnsperspektiv. En annen observasjon er at forskning på temaene fred, forsoning, og migrasjon synes å ha frembrakt en rikt datatilfang for videreutvikling av nye spørsmål i skjæringsflaten mellom akademisk og handlingsrettet (policy relevant) forskning. Oversikten indikerer også at forskning med kvinneperspektiv innen helse relatert bistandsforskning er godt dekket nasjonalt (og da særlig innen HIV/AIDS).

Navn på enkeltforskere er tatt med i den grad det kan forenkle kontakten med sentrale personer i disse forskningsmiljøene.

4.1 Energi, naturressursforvaltning og landbruk

Universitetet for miljø- og biovitenskap (UMB) og da spesielt Department of International Environment and Development Studies (Noragric) er et av de største miljøene på dette feltet i Norge. Noragric er ledet av Professor **Ruth Haug**, som blant annet forsker på kjønn i forbindelse med 'rural development' og landbruk i Sør. **Ingrid Nyborg** og **Randi Kårhus** er to andre sentrale forskere i dette miljøet. **Ingrid Nyborg** har bl.a. studert kvinners forhandling om tilgang til ressurser og innflytelse i en fjelllandsby i Himalaya, mens Ruth Haug forsker blant annet på matvaresikkerhet.

Hanne Svartstad er sosiolog og forsker ved Norsk institutt for naturforskning (NINA). Hun har blant annet forsket på biomangfold og medisinsplanter i Tanzania.

Universitetet i Tromsø har spesialkompetanse på feltet naturressursforvaltning. **Claire Armstrong**, professor i økonomi ved Norges fiskerihøgskole, UiTø, forsker på ressursøkonomi og forvaltning. Hun har arbeidet spesielt med bio-økonomisk modellering.

Berit Aasen, NIBR, samarbeider med forskere i Vietnam om et prosjekt om kystsamfunnsutvikling der integrering av kjønnsperspektiv står sentralt. NIBR har også samarbeidet med Norges Vel om følgeforskning /anvendt forskningssamarbeid med fire afrikanske land om produsentorganisering i landbruket der kvinnelige produsenter var ett av temaene.

Ragnhild Overå, Geografisk institutt, UiB, har forsket på kvinner og fiskeriforvaltning i flere afrikanske land. Doktorgradsavhandlingen hennes tar for seg kjønnsrelasjoner i fiskeriet i Ghana.

Siri Gerrard, UiTø, er opptatt av ulike aspekter ved kvinner, kjønn, arbeid og politikk i tilknytning til bruk av fornybare ressurser, særlig fiskeressurser. Utgangspunktet har vært forskning i ulike geografiske kontekster som Magerøya i Nord Norge, Mbakauo i Nord Kamerun og Shirati området i Nord Tanzania.

Tanja Winther, Senter for miljø og utvikling, UiO, er antropolog med bakgrunn i ingeniørfaget. Winthers doktorgradsavhandling omhandler sosiale implikasjoner av elektrifisering på Zanzibar. I 2005 var Winther engasjert av Norad for å lede et informasjonsprosjekt samme sted. Hun arbeider for tiden med bakgrunnsmateriale for "Lavutslippsutvalget".

Hege M. Knutsen, Institutt for sosiologi og samfunnsgeografi, UiO, forsker på tekstil- og bekledningsindustrien i Asia, samt regulering av uformell økonomi. Hun arbeider også med næringslivets samfunnsansvar.

Sylvi B. Endresen, Geografisk institutt, UiO, har jobbet med bistand i mange år, og for en rekke ulike institusjoner. Hun arbeider med utviklingsteori, teknologisk endring, arbeidsmarkeder, og arbeidsforholdene i eksportindustrien i Namibia. Endresen har utviklet en statistisk metode basert på arbeidshistorier, som gjør at man kan rekonstruere endring i tilfeller der skriftlige kilder ikke finnes.

Vibeke Vågenes er geograf fra UiB og har skrevet doktoravhandling om kjønnsystemet blant nomader i Sudan.

4.2 Fred og forsoning

Årsaksammenhenger mellom krig/terror og fattigdom har fått økt oppmerksomhet i bistandsmiljøer de siste årene, noe som blant annet kommer til uttrykk i Forskningsrådets satsing på programmet "Poverty and Peace" (2005-2013). Seminarrekken *Kvinner, krise og krig* ved NUPI satte dette problemkomplekset på agendaen i 1991, og forskningsaktiviteten i de påfølgende årene har resultert i utviklingen av spisskompetanse på feltet som er reflektert i en rekke publikasjoner om temaet.

Arbeidet til **Kari Karamé** (NUPI), **Torunn L. Tryggestad**, **Inger Skjelsbæk** og **Elise Barth** (alle ved PRIO), er presentert bl.a. i boka *Gender perspectives of Peace and Conflict Studies* (se appendiks).

Ved PRIO leder **Helga Hernes** et prosjekt med tittelen *Women in Armed Conflict and Peacebuilding*. Andre deltakere i prosjektet er **Torunn L. Tryggestad** og **Inger Skjelsbæk**. Prosjektet tar utgangspunkt i FNs sikkerhetsresolusjon 1325 *Women, Peace and Security* som ble vedtatt for fem år siden. Målet med prosjektet er blant annet å analysere i hvilken grad kvinner har deltatt i de nasjonale fredsprosessene i Sudan, Sierra Leone og Sri Lanka. Prosjektet vil også analysere i hvilken grad kvinners påvirkning i de ulike delene av FN-systemet har økt som et direkte resultat av sikkerhetsrådets resolusjon 1325.

Gregory Reichenberg, seniorforsker ved PRIO, er leder for prosjektet *Gender aspects of conflict interventions: Intended and unintended consequences*. Dette prosjektet er basert på case studier i Bosnia-Herzegovina, Eritrea og Israel/Palestina, og fokuserer på den kjønnete interaksjonen mellom konfliktintervensjon og sivilbefolkningen i konfliktområdene.

Cindy Horst ved PRIO har spesialkompetanse på forskning om flyktningsituasjonen og kvinner i Somalia.

Forskningsprogrammet *Arms Against a Sea of Troubles* ved PRIO bruker kjønnsperspektivet som et inntak til en kartlegging av "the ethical issues raised by new trends in military intervention and to develop an innovative set of scholarly principles and methods in order to address them". Studiene vil være basert på samarbeid mellom internasjonale spesialister innen fag som stasvitenskap, internasjonal rett, filosofi, psykologi, kjønnsforskning, etniske studier og historie. Prosjektleder er **J. Peter Burgess** og prosjektperioden er 2002 - 2007.

Forskere ved Misjonshøgskolen i Stavanger (MHS) har et NUFU-samarbeid med forskere ved Makerere Universitetet i Uganda om et prosjekt der målet er å fremme reintegrering av barnesoldater. Prosjektet er i hovedsak organisert rundt tre doktorgradsprosjekter, der tre kvinnelige forskere knyttet til Misjonshøgskolens østafrikanske samarbeidsinstitusjoner - Makerere University (Uganda) og Makumira University College (Tanzania) - vil arbeide med etiske og praktiske sider

ved reintegrering av barnesoldater. I tillegg til disse større PhD-prosjektene, vil prosjektet også knytte til seg åtte mastergradsstudenter fra Kongo, Uganda, Tanzania og Norge. Forskere fra MHS vil delta med veiledning og egen forskning. Prosjektperioden for prosjektet er 2007-2011, og prosjektet ledes av professor **Bård Mæland**.

Flere forskere ved SUM, NTNU, NIBR og UiB har også forskingsprosjekt av stor relevans for problematikken kvinner, krig og fredsprosesser.

Marit Haug (NIBR) skrev sin doktorgradsavhandling om *Humanitarian agencies in a complex political emergency, Sri Lanka* (1999).

Kristi Anne Stølen (SUM, UiO) og **Ragnhild Lund** (Senter for kvinne- og kjønnsforskning, Institutt for tverrfaglige kulturstudier, NTNU), er to andre eksempel på forskere som fokuserer på betydningen av kjønnsrelasjoner i borgerkrig, flukt og repatriering. Det empiriske grunnlaget for deres forskning er hentet fra bl.a. Sri Lanka og Guatemala.

Cathrine Brun, Geografisk institutt, NTNU, har skrevet doktorgrad om interne flyktninger på Sri Lanka og anvender kjønnsperspektivet på sine analyser av feltet. Hun har også bidratt med kjønnsesifikk kompetanse til bruk for frivillige organisasjoner i felten, bla. som rådgiver på flyktningsituasjonen i sør-Kaukasus. **Nina Birkeland** Høgskolen i Nord Trøndelag (HiNT) har forsket på flyktninger, miljø og utviklingsgeografi med utgangspunkt i Norske oljeselskaper i Angola.

Forskere fra disse miljøene har også deltatt i utvikling av *metodeverktøy*, for eksempel samarbeidet mellom NTNU Research Group on Forced Migration og FORUT om verktøyet *Gender and recovery, planning and conflict sensitivity*. Forskere fra NIBR har på sin side evaluert FORUTs aktiviteter på Sri Lanka

Ved UiB samler programmet *Global moments in the Levant - towards an understanding of contact zone between peoples, cultures and State* flere forskere som bruker kjønnsperspektiv som et analytisk inntak til å forstå dynamikken i lokale maktrelasjoner og ideologiske konflikter i Midt Østen. Programmet er ledet av professor **Leif Manger**. Ett av prosjektene med NUFU støtte for perioden 2007 - 2011 er *Basic history of Palestine the Holy Land*, der kjønnsperspektivet vil bli brukt til undersøkelser av hvordan *zakat* institusjonen (dvs. selvhjelpsinstitusjoner basert på religiøs skatt) fungerer. Prosjektet vil også undersøke hvordan kvinner bruker forskjellige Islamske tradisjoner. Studenter ved Birzeit universitetet vil være involvert i studiene. Følgende prosjekt med kjønnsstatistikk er med fra norsk side:

- **Nefissa Naguib:** *I know for whom I work – complexities of female altruistic works, religious devotion and the development of welfare institutions.*
- **Janne Bøe:** *Household economy and patriarchy in the Southern Levant in a moment of Crisis*
- **Kjersti Berg:** *UNWRA's policies and mandat regarding gender, related to rehabilitation and Development.* Dette doktorgradsprosjektet gir en historisk dokumentasjon av kjønnete konsekvenser av internasjonale institusjoners intervensjoner i krigs- og flyktningsituasjoner.
- **Marit Okkenhaug:** *Scandinavian Mission, gender and welfare in the Middle East 1900-1940.* Prosjektet analyserer den historiske bakgrunnen som har lagt ideologiske føringer på interaksjonen mellom frivillige organisasjoner fra Nord og institusjoner i Sør.

4.3 Godt styresett

Selv om mange utviklingsforskere i Norge arbeider med temaet godt styresett og forvaltning, er det få av disse som har fokusert på kjønnsdimensjonen eller kvinners rolle og deltakelse spesielt. **Gisela Geisler**, som har vært tilknyttet CMI i over ti år, men som nå arbeider i Afrikabanken, er kanskje blant de som har mest kompetanse på dette området. Hennes forskning på feltet har blant annet resultert i en bok om kvinners politiske rolle i det sørlige Afrika.

Torild Skard (NUPI), som har bred erfaring innen kvinner og bistand har også nylig skrevet en artikkel der hun fokuserer spesielt på kvinner i politikken. Sammen med **Kari Karamé** har hun søkt NFR om støtte til et felles prosjekt om kvinners deltaking og lederskap i politikk globalt, men ikke oppnådd støtte.

Liss Schanke, Kommunenes Sentralforbund, arbeider med kvinner og godt styresett i en rekke land i Afrika og Midt Østen. I Tanzania ser hun på integrering av kjønnsprespektivet i lokalforvaltningsreformen i Tanzania. I India deltar hun i et stort prosjekt for folkevalgtopplæring, der kvinner står sentralt.

Ved siste tildeling fra NFR programmet Global helse fikk **Berit Aasen** (NIBR) støtte til et prosjekt som ser på HIV/AIDS programmer i tre afrikanske land ut fra et lokalforvaltningsstøtsted. Prosjektet har tittelen: *Strengthening local level institutions and decentralized implementation of national level HIV/AIDS programmes: Analysing institutional collaboration patterns, local level capacity and equity of program funds in Malawi, Tanzania and Eritrea*. Målsettingen for studien er bl.a. å kartlegge distribuering av ressurser på ulike administrative nivåer i forhold til sårbare sosiale grupper med spesielt fokus på kjønn. **Siri Bjerkreim Hellevik** (NIBR) er doktorgradsstudent på prosjektet og vil se på i hvilken grad folk har lik tilgang på sosial tjenesteyting. Hun har tidligere skrevet rapporten "Decentralisation, peace making and Conflict management" som fokuserer på demokratisering og stat-samfunn relasjoner i Afrika og Asia.

Ingrid Guldvik er statsviter og forskningsleder ved Østlandsforskning på Lillehammer. Guldvik har ikke bakgrunn i utviklingsproblematikk, men hun har skrevet avhandling om kvotering og kjønnsrettferdighet i lokalpolitikk (NTNU 2005). Dette er kunnskap som kan være nyttig når liknende tiltak vurderes i samarbeidsland.

4.4 Helse

Helseforskning med uttalt kjønnsperspektiv foregår både i medisinske forskingsmiljø, og blant antropologer, sosiologer og psykologer. De fleste større forskningsatsinger på dette feltet er basert på tverrfaglige samarbeid, noe som er reflektert spesielt innen forskning på HIV/AIDS.

4.4.1 Reproduktiv helse, HIV/AIDS

Forskere tilknyttet Senter for internasjonal helse (UiB) og ulike avdelinger ved Høgskolen i Bergen (HiB) har forsket og undervist på disse feltene i mer enn 10 år. **Astrid Blystad**, **Ole Bjørn Rekdal**, **Graziella van den Bergh** og **Liv Haram** er alle antropologer som har vært sentrale i nasjonal kompetansebygging og anvendt forskningssamarbeid sammen med bl.a. Universitetet i Addis Abeba og ulike institusjoner i Tanzania på temaene reproduktiv helse, kjønnslemlestelse, og HIV/AIDS bekjempelse.²²

²² Rekdal har blant annet tilbakeført kunnskap til brukergrupper som har vært gjenstand for forskningen gjennom en "kulturspesifikk" film laget for å nå en folkegruppe i Tanzania som faller utenfor det meste av forebyggende tiltak mot HIV i landet.

Professor **Gro Lie**, Senter for internasjonal helse (SIH) ved Psykologisk fakultet, UiB, har med utgangspunkt i NUFU-prosjektet “*Counselling, Education and Health promotion; a research and competence building Project*” vært en sentral aktør i utviklingen av samarbeid med Departement of Educational Psychology, University of Dar-es-Salaam.

Professor **Kari Wærness** leder NUFU-prosjektet *Globalization and change in the structures of survival and care in Ghana*. Gjennom forskningssamarbeid med lokale universiteter i Uganda, Etiopia, Ghana og Sudan skal forskningen undersøke normer og praksiser rundt omsorg for sårbare familiemedlemmer. Studiene vil bidra til dialog og teoriutvikling om politisk økonomi og etikk i et krysskulturelt, kjønnsperspektiv.

Johanne Sundby er klinisk spesialist i gynekologi og obstetikk og professor i samfunnsmedisin ved seksjon for internasjonal helse, Institutt for allmenn- og samfunnsmedisin, medisinsk fakultet, UiO. Fagområdene hennes er kvinnehelse, reproduktiv helse, og HIV/AIDS. Hun er professor II ved Høgskolen i Bergen. Hun leder blant annet prosjektet *Women's choice of place of delivery*.

Professor **Benedicte Ingstad**, Institutt for samfunnsmedisin, UiO, har arbeidet med en rekke tema innen helseforskning, blant annet i Botswana og Nepal. Hun jobber for tiden med et sosialmedisinsk prosjekt der hun ser på den kulturelle konteksten til AIDS i Uganda.

Berit Austveg, rådgiver i Statens helsetilsyn, er samfunnsmedisiner og har arbeidet i Sri Lanka og i FN's befolkningsfond. Hun har nylig utgitt bok om kvinnehelse knyttet til fødsel og abort.

Ellen Blix, Universitetssykehuset Nord Norge, arbeider med prosjektet “*Delivery as Trauma: a study of maternal and perinatal mortality in Cambodia*.”

4.4.2 Kjønnsløstelse

Johanne Sundby, UiO, har i tillegg til forskning på HIV/AIDS stått i spissen for medisinsk forskning på dette temaet. Hun har blant annet samarbeidet med antropologen **Elise R.B. Johansen** som nylig har ferdigstilt en doktorgrad i medisinsk antropologi om kvinnelig omskjæring på grunnlag av feltarbeid blant somaliere i Norge. Johansen er for tiden ansatt i WHO, Genève.

Professor **Aud Talle**, Sosialantropologisk institutt, UiO og **Heidi Skramstad**, HiB, har begge gjennomført langvarige etnografiske studier i sosiokulturelle kontekster der omskjæring forekommer. Forsker **Karen Moland** ved HiB har kombinert forskning og anvendt arbeid på denne tematikken med formidling og opplæring til brukere innenfor helsesektoren spesielt i Etiopisk kontekst.

4.4.3 Funksjonshemmede

Benedicte Ingstad, er antropolog og professor i allmennmedisin og samfunnsmedisinske fag, UiO. Hun arbeider blant annet med et prosjekt om funksjonshemmede, stigma og fattigdom i Sør Afrika: *Stigma and self-representations. An Anthropological study of poverty and disability in South Africa*. Fokus ligger på fattige kvinner og deres barn.

Graziella van den Bergh, HiB, har skrevet masteroppgave om funksjonshemmede i Tanzania der hun blant annet belyser forholdet mellom funksjonshemmede menn og deres funksjonsfriske ektefeller. Hun arbeider med en doktorgradsavhandling med fokus på HIV/AIDS.

4.4.4 Annen helseforskning

Ragnhild Lund, Professor ved Geografisk institutt, NTNU, har et prosjekt der hun ser på kvinnelige innsuttriarbeidere i Sri Lanka: *Empowerment of women for health promotion: The case of female workers of export processing industries in Sri Lanka*.

Kjersti Larsen, Etnografisk museum, UiO, og UMB, har skrevet doktgradsavhandling om kvinners bruk av tradisjonell healing på Zanzibar.

4.5 Migrasjon

Tidligere generalsekretær Kofi Annans initiativ for å etablere et forum i FN-regi for diskusjon av migrasjon og utvikling var blant annet begrunnet av migrasjonens betydning for global fattigdomsbekjempelse. Kjønnssdimensjonens betydning for forskingsfeltet blir understreket av FN rapporten "Women and international migration - a passage to hope" som viser at nesten halvparten av dagens migranter kvinner. Den økende andel kvinner i internasjonal migrasjon er et resultat både av frivillig arbeidsmigrasjon, konflikter som skaper flyktningsstrømmer, og menneskehandel ("trafficking"). Forskningsrådets satsing på migrasjonsforskning er imidlertid i hovedsak kanalisert gjennom IMER (International migration and ethnic relations) som hovedsakelig er rettet mot prosjekt som fokuserer på konsekvenser av migrasjon i den "den norske enden" av transnasjonale migrasjonsskjeder.

Forskningsmiljø med kompetanse på kjønnssdimensjonen i de store transnasjonale sør-sør, og sør-nord migrasjonsskjedene, tar i stor grad utgangspunkt i empirisk material fra studier av tvungen migrasjon, dvs. kvinners situasjon som flyktninger og internt fordrivne (IDP). Forskergruppen *Internally Displaced Persons* ved NTNU.²³ Forskningsprogrammet *Forced migration: Reconstruction of livelihoods and identities*, og nettverket rundt studier av *Internal Displaced Persons* ledet av professorane

Ragnhild Lund NTNU og **Kristi Anne Stølen** ved SUM, UiO, er sentrale forskere i to nasjonale fagmiljøer som har utviklet kapasitet på feltet gjennom undervisning og rekruttering til forskingsfeltet.

Ragnhild Lund med lang felterfaring fra Sri Lanka og Malaysia, mens andre forskere i gruppen har fokusert på flyktnings situasjoner i Angola, Tibet, og Thailand.

Kristi Anne Stølen har bred felterfaring fra Argentina, Ecuador, Guatemala og Zambia, og har konsulenterfaring fra mer enn ti land i Latin Amerika, Afrika og Asia. I perioden 1987-88 jobbet hun som rådgiver for Norad på feltet kvinner og utvikling. Stølen har gitt flere bøker som fokuserer på kjønn og ulikhet; hennes siste monografi er *Guatemalans in the aftermath of Violence. The Refugees return.* (2007). **Kjersti Larsen**, Etnografisk museum, UiO, har forsket på migrasjon blant Hawaweer i Nord Sudan.

4.6 Rettigheter

Rettighetsbasert utvikling er et nøkkelbegrep i norsk utviklingspolitikk. I likhet med kjønns- og likestillingsperspektivet skal hensyn til menneskerettigheter – integreres i utviklingsarbeidet. Forskning omkring hvilken utfordringer dette innebærer er blant annet tatt opp i boken *Development as a Human Right* (presentert ved Nobelinstituttet i januar 2007).

²³ IDP Research Network: <http://www.idp.ntnu.no/default.asp>.

Problemstillinger som blir reist er n.l.a. relasjonene mellom økonomiske, politiske og sosiale rettigheter og om utvikling forutsetter at noen menneskerettigheter må bli satt 'på vent' eller til side, eller om det er en forutsetning for utvikling at alle menneskerettigheter blir fremmet .

Et forskningsmiljø med stor kompetanse på dette temaet er forskergruppen som er bygd opp ved Avdeling for kvinnerett, UiO. Studier fra dette forskningsmiljøet er basert på empiriske undersøkelser av kvinners rettsituasjon i samfunn der sedvanerett, plurale lover og rettsystem blir brukt parallelt i sivil og strafferettslige tvister. Kvinners rett til land, statens plikt til å verne kvinners rett til ekteskap, og barns rett til skolegang er sentrale tema i flere av prosjektene (se Anne Hellum, Ingunn Ikhdal og Ellen Heiberg Thomsens studier i Tanzania, Uganda under publikasjoner). **Anne Hellum** leder dessuten forskningsprosjektet *Bistandsrelevant kvinnerett*, der forskerne arbeider med å operasjonalisere konseptet om rettigheter i forhold til kvinners og jentebarns rett til deltakelse på ulike samfunnsområder. Hovedvekten av studiene tar opp retten til helse, land og vann med utgangspunkt i empirisk kunnskap om ulike grupper kvinners situasjon i forhold til internasjonale, regionale, nasjonale og lokale rettslige dimensjonene. Forskningen fanger opp både sivile og politiske og sosiale og økonomiske menneskerettigheter. Anne Hellum er sammen med Hege Skeie leder for forskernettverket Demokrati, Menneskerettigheter, Religion og Kjønn (DEMROK).

4.6.1 *Urfolksrettigheter*

Universitetet i Tromsø (UiTø) har et flerfaglig miljø med særlig stor kunnskap på kjønnsproblematikk ved urbefolkningsspørsmål. Professor **Sidsel Saugestad** er prosjektleder for studien *Development directions: Options and dilemmas for indigenous organisations in Southern Africa*. UiTø koordinerer dessuten programmet *Collaborative programme for San (Basarawa) research and capacity building*. Professor **Lisbeth Holthedahl** leder prosjektet *Ngaoudédré – Anthropolos* med støtte til oppbygging av Center for Women's Affairs i Kamerun. **Tone Bleie's** forskningsarbeid på stammefolk (adivasi) i Bangladesh, samt prosjekt om kjønnete konsekvenser ved dagsordensetting i saker om urfolks rettigheter, bidrar til å utvide kompetansen på feltet.

4.6.2 *Rettigheter til jord*

Som det går frem av publikasjonslistene er mange av forskningsmiljøene aktive på dette feltet, der kjønnspektivet på rettigheter til jord er sentralt i sampublikasjoner mellom forskere fra UMB Ås og avdeling for Kvinnerett UiO. Ved Noragric (Senter for miljø og utviklingsstudier, UMB) er **Bill Derman** prosjektleder for prosjektet *Land, Water and Poverty in Southern Africa: Breaking with the Past*, en studie som analyserer konsekvenser av kvinners jordrettigheter som et tiltak for fattigdomsreduksjon. **Randi Kårhus** ved samme institusjon har forsket på urbane kvinners rettigheter til land i Tanzania og Sør Afrika.

4.6.3 *Juridisk forskningssamarbeid*

Professor **Anne Hellum** som leder forskningsprogrammet *Bistandsrelevant kvinnerett* har siden 1989 utviklet undervisning og forskningsamarbeid med Peshawar universitet i Nordvest Pakistan og med Universitetet i Harare, Zimbabwe. Det regionale forsknings- og etterutdanningsprogrammet ved Universitetet i Zimbabwe startet som et diplomkurs ved Universitetet i Oslo i 1987 og ble flyttet til Det juridiske fakultet ved Universitetet i Zimbabwe i 1990.

Programmet er fra 2003 etablert som et regionalt senter; The Southern and Eastern African Centre for Women's Law at the University of Zimbabwe (SEARCWL).²⁴ Senteret samarbeider også med Avdelinger for kvinnerett ved University of Cape Town, South Africa; Makerere University, Kampala, Uganda, Chancellor College University of Malawi og University of Nairobi, Kenya. SEARCWL tilbyr per i dag et 1½ årig master program i kvinnerett som gir innføring i kvinneverettslig teori og metode og kvinneverrettslige delområder som kvinners menneskerettigheter og kvinneperspektiv på familierett, strafferett og natur og ressursforvaltning. Prosjektleder er **Professor Anne Hellum** og prosjektkoordinator er **Irene Graff**.

4.7 Økonomisk politikk og næringsutvikling

Forskning som anvender kjønnsperspektiv på dette temaet inkluderer prosjekt som drøfter hvordan globalisering får ulike konsekvenser for menns og kvinners økonomiske rolle lokalt, og hvordan de virker positivt eller negativt tilbake på kvinner og menns identitet og handlingsrom. Blant pågående prosjekt kan vi nevne

Merete Lie, NTNU, studerer norske selskap i Kina, og ett av prosjektene heter *Rethinking and Re-conceptualising Gender in view of Globalisation*. Lie samarbeider også med professor **Ragnhild Lund** (NTNU), samt Asian Institute of Technology, Thailand; University of Peradeniya, Sri Lanka; Fudan University i Kina, og de indiske institusjonene Tata Institute of Social Sciences og Institute for Rural Management.

Hege Wallevik, doktorgradsstipendiat ved Agderforskning, HiA, skriver avhandling med arbeidstittelen *Transgressing economic boundaries: Gender, commodification and social change in Zanzibar*. Avhandlingen ser på kvinners økonomiske aktiviteter og kommersialisering av husholdsaktiviteter i en kontekst der menn tradisjonelt har hatt rollen som forsørgere.

Ragnhild Overå har nylig avsluttet prosjektet *Gender relations in the informal economies of western and Southern Africa: A Comparative study*. I tillegg til informell sektor har hun arbeidet mye med fiskeriforvaltning i ulike land.

Vigdis Broch-Due som leder prosjektet *Poverty politics* ved Antropologisk institutt, UiB,²⁵ nærmer seg tematikken ved å analysere effekten av handlingsplaner og politiske utviklingsvedtak på dette området.

NUFU prosjektet ved UiTø, *Gender, poverty and social transformation in Uganda* (2007 - 2011), representerer et annet forskningsprosjekt med tydelig gender relevans på dette feltet.

4.8 Utdanning

Støtte til utdanning har vært alltid vært et prioritert område i nasjonale bistand .Internasjonal forskning har også påvist en positiv sammenheng mellom utdanning for jentebarn og sosial utvikling – noe som støtter spesielle målretting av innsats mot jenter på dette feltet, blant annet gjennom ulike UNICEF-program.

Nettverksstedet Netreed²⁶ gir en oversikt over det nasjonale forskningsmiljøet på feltet. Nettverksaktivitet har vært finansiert av UTISØR siden 2001, og hovedfokus for prosjekt i nettverket

²⁴ Involverte institusjoner er Avdeling for kvinnerett ved Universitetet i Oslo og University of Cape Town, Makerere University, Kampala ,Uganda; Chancellor College University of Malawi og University of Nairobi, Kenya.

²⁵ <http://www.uib.no/povertypolitics/news.htm>

²⁶ www.netreed.uio.no

de siste 5 årene har vært forskning på hvilke konsekvenser valg av undervisningsspråk har for elever i grunnskolen. Professor **Birgit Brock-Utne**, Pedagogisk institutt, UiO, leder prosjekt *An analysis of policies and practices concerning language in education in primary schools in South Africa and secondary schools in Tanzania*. Nettverkets hjemmeside inneholder en database der informasjon om forskere, pågående forskningsprosjekt, evalueringsrapporter og informasjon om relevante konferanser på forskningsfeltet er tilgjengelig. Konferansene som blir holdt annenhvert år er åpne for brukergrupper, representanter fra offentlige institusjoner osv. Pedagogisk institutt ved UiO er ansvarlig vert for nettverket. Doktorgradsstudent **Torill Aagot Halvorsen** er prosjektets koordinator

Torild Skard, PRIO, har vært engasjert av Redd Barna for å gjennomføre studier av organisasjonens arbeid med å sikre utdanning for barn som lever i krig/uro i Nepal, Liberia og Guatemala.

Marit Tjomsland, Institutt for helse og utdanning, UiB, har forsket på forholdet mellom høyere utdanning for kvinner og utviklingen i et land. Hun har langvarig felterfaring fra Tunisia i forbindelse med doktorgradsavhandling om kvinner og islamisme.

4.9 Statistikk og metode

Statistisk sentralbyrås (SSB) Divison for Development Cooperation har samarbeidet med tilsvarende institusjoner i Angola, Malawi, Mosambik og Uganda om utvikling av statistiske modeller for monitorering av “indicators of outcome of poverty reduction strategies.” **Helge Brunborg**, Seksjon for demografi- og levekårsforskning, har skrevet flere rapporter om HIV/AIDS situasjonen i Norges samarbeidsland.

Fafo representer er et annet tyngdepunkt i kompetanse for bruk av kjønnsperspektiv i surveys og statistisk metode. Denne ekspertisen er brukt i samarbeid med det kinesiske *National Center for Research and Technology Development* i en survey av migrasjon og arbeidsmobilitet der det ble fokusert på innhenting av data om kvinnelige migranter.

Gunnar Thorvaldsen, UiTø, er leder NUFU prosjektet *Country wide time use by gender - an advanced analysis of census data*. Prosjektet fikk støtte ved 2007 bevilgningen og er derfor i oppstartsfasen.

4.10 Nyere publikasjoner

ToR for denne rapporten ber om en oversikt over viktige publikasjoner innen feltet (skrevet av norske forskere/forskere med base i Norge). Vi har valgt år 2000 som skille mellom eldre og nyere publikasjoner, i den hensikt å fange opp hvordan publikasjoner med utspring fra forskningsprogrammene UTISØR (1998 -2007) og Tvungen migrasjon, ressurskonflikter og utvikling (1996 – 2005) adresserer integrering av kvinne- og kjønnsperspektiv som tverrgående satsing.

Generell teoriutvikling

- Engelstad, Ericka og Siri Gerrard (red.). 2005. *Challenging Situatedness. Gender, Culture and the Production of Knowledge*. Denne boka er en helt ny tekstsamling og et bidrag til feministisk teori. Boka gir nye perspektiver på planlegging og utvikling og presenterer ulike måter å konstruere kunnskap innen en rekke fag (bla. Psykologi, sosiologi, antropologi, historie, lingvistikk, arkeologi og litteraturvitenskap). Eksemplene er hentet fra Kamerun, Ghana, England, India, Norge and Sverige.

- Geisler, G. 2000. Women are women or how to please your husband. Initiation ceremonies and the politics of 'tradition' in Southern Africa. In: V. Goddard, Ana (ed.). *Gender, change and agency. Anthropological perspectives*. Routledge, London and New York.
- Geisler, G., B. Keller, and A.-L. Norman. 1999. WID/Gender Units and the experience of gender mainstreaming in multilateral organisations 1.99.

Migrasjon

Mange av publikasjonene under er basert på data fra prosjekt som ble finansiert under forskningsprogrammet Tvungen Migrasjon (1999 - 2005). En holistisk tilnærming til problemkomplekset tvungen migrasjon har også ført til empiriske funn av stor interesse for kjønns sensitiv tilnærming til problemkompleks under tematikken Fred og forsoning.

- Stølen, Kristi Anne (2007) *Guatemalans in the Aftermath of Violence. The Refugees return*. University of Pennsylvania press.
- Shanmugaratnam, N. and Kristi Anne Stølen og Ragnhild Lund (red). (2003). *In the Maze of Displacement, Conflict Migration and Change*.

Flere av artikkene i denne boken presenterer spesifikke case stories av stor relevans for den generelle analysen av valg av humanitær hjelp til kvinners livssituasjon under krig og konflikt blant annet:

- F. Zackariya og N. Shanmugaratnam "Moving into the extra household domain. Survival struggles of displaced Muslim women in Sri Lanka".
- Cathrine Brun "Not only about Survival: Livelihood strategies in Protracted Displacement."
- Kjersti Larsen "Mobility, identity and belonging. The case of the Hawawir, Northern Sudan."
- Ragnhild Lund "Representations of Forced Migration in Conflicting Spaces: Displacement of the Veddas in Sri Lanka."
- Kristi Anne Stølen "Constructing the future: Experiences of Guatemalan returnees."
- Ruth Haug "What's in a name: Environmental refugees in Sudan".

Energi og miljø

Publikasjonene under dekker tema fra ressursforvaltning på lokalsamfunnsnivå til analyser av kvinners plass i transnasjonale produksjonskjeder.

- Gerrard, Siri (2005). Research relations as Globalization: Feminist reflections on the informant-researcher Relationships" in *Changing Tides. Gender, Fisheries and Globalization*. Eds. Barbara Neis, Marian Binkley, Siri Gerrard and Maria Christina Maneschy. Halifax: Fernwood Publishing.
- Overå, Ragnhild (2005). "When Sisters Become Competitors: Coastal Women's Innovative Utilization of Trawler By-Catch in Ghana" in *Changing Tides. Gender, Fisheries and Globalization*. Eds. Barbara Neis, Marian Binkley, Siri Gerrard and Maria Christina Maneschy: Halifax: Fernwood Publishing
- Kårhus, Randi with Tor A. Benjaminsen, Anne Hellum & Ingunn Ikdahl (2005). "Women's Land Rights in Tanzania and South Africa: A human rights based perspective on formalisation". *Forum for Development Studies* 32 (2): 443-482.
- Nyborg, Ingrid (2002) 'Yours Today, Mine Tomorrow? A Study of Women and Men's Negotiations over Resources in Baltistan, Pakistan. Noragric PhD Dissertation No. 1, Noragric, Agricultural University of Norway, Ås.
- Mehta, L., R. Haug & L. Haddad. (2006). "Reinventing Development Research". *Forum for Development Studies*. 1 33. (pp 143-148).

- Nyborg, Ingrid and Jawad Ali (2005) *Exploring Nature, Wealth and Power Issues in Agriculture and Resource Management: A Case Study on the Aga Khan Rural Support Program, Northern Pakistan*. University of Georgia, USA/USAID Study.
- Ali, Jawad and Ingrid Nyborg (2005). "Exploring Ecological and Socio-Economic Issues for the Improvement of Area Enclosure Management: A Case Study from Ethiopia. Dryland Coordination Group Report Nr. 38, Ås, Norway.

Reproduktiv helse

Den brede nasjonale kompetansen på dette forskningstemaet reflekteres ved at listen over nyere publikasjoner strekker seg fra akademiske publikasjoner om medisinsk effekten av intervensjon i kampen mot HIV/AIDS, til produksjon av film som medium for folkeopplysning i kampen mot AIDS. Listen inkluderer også makrostudier av sammenhengen mellom utdanning for kvinner og fertilitet og autonomi.

- Austveg, Berit (2006). "Kvinnens helse på spill. Et historisk og globalt perspektiv på fødsel og abort." Oslo: Universitetsforlaget.
- Aarø, Leif Edvard et al. (2005). "Promoting sexual and reproductive health in early adolescence in South Africa and Tanzania: Development of a theory- and evidence based intervention programme" In *Scandinavian Journal of Public Health*.
- Haram, Liv (2005). "Eyes Have No Curtains": The Moral Economy of Secrecy in Managing Love Affairs among Adolescents in Northern Tanzania in the Time of AIDS". *Africa Today* - Volume 51, Number 4, Summer 2005, pp. 57-73 Indiana University Press.
- Kravdal, Øystein (2004). Child mortality in India: the community-level effect of education. *Population Studies* 58: pp.177-192.
- Moursund and Ø. Kravdal (2003). "Individual and community effects of women's education and autonomy on contraceptive use in India." *Population Studies* 57: 285 -302.
- Kakoko, Deodatus Conatus; Åstrøm, Anne Kristine; Wycliffe, Lugoe; Lie, Gro Therese (2006). "Predicting intended use of voluntary HIV counselling and testing services among Tanzanian teachers using the Theory of Planned Behaviour" in *Social Science and Medicine*.
- Hellum, Anne og Anne Lene Staib Knudsen (2006) "From Human Development to Human Rights: A southern African Perspective on Women's and teenage girls' right to reproductive Choice" in *Forum for Development Studies*, No.1.
- Rekdal, Ole Bjørn, Astrid Blystad, Peter Gasheka and Herman Malleyck (2004) *Datoga aeshgeda UKIMIWI!* (Datoga, let's beware of AIDS) film CeGCA, NUFU, Centre for International Health, University of Bergen.
- Rekdal, Ole Bjørn, Astrid Blystad, (2004) "Datoga" in *Encyclopedia of medical Anthropology: Health illness in the world's cultures*. C.R. Ember and M. Ember, eds. New York: Kluwer Academic/Plenum press.
- Talle, Aud (2003) *Om Kvinnelig omskjæring. Debatt og erfaring* Samlaget, Oslo.

Godt styresett

Publikasjonene under analyserer ulike aspekt ved forhandling om kvinners roller, rettigheter og krav på offentlige arenaer

- Geisler, Gisela (2004) *Women and the remaking of politics in southern Africa. Negotiating Autonomy, Incorporation and Representation*. Uppsala: Nordiske Afrikainstitutet.
- Geisler, Gisela (2005). "Are women absolutely spotless?" in Lars Rudeback, ed.: *Political corruption and democracy - the role of development assistance*. Uppsala: Uppsala Universitet. Collegium for Development Studies pp. 29-42

- Hellum, Anne, Julie Stewart, Shaheen Sardar Ali and Amy Tsanga (2006). *Paths are made by walking. Human rights intersecting plural legalities and gendered realities*. Harare, Waver press.
- Thomsens, Ellen Heiberg (2000). *Access to Law and Justice: Mediating Women's Rights in South Africa - A Case Study*, Working Papers in Women's Law No. 50. University of Oslo.

Utdanning

- Torild Skard (2006). "Utdanning for jenter i Vest-Afrika" i Birgit Brock-Utne og Liv Bøyesen (red): *Å greie seg i utdanningssystemet i sør og nord*, Bergen, Fagbokforlaget.
- Torild Skard (2005) "A leap to equality?" i *Forum for Development Studies* 32:1
- Kjosavik, Darley Jose (2004) "Education: Human capital, Human development or Gift Exchange" i *NFU nytt* 2-2004, s. 5 -7.
- Elin Skaar (2003) "Why girls leave primary school before having passed the First School Leaving Certificate (FSLC) and why many of them are never enrolled at school. A study from three schools of the Evangelical Lutheran Church in Cameroon" accessible from (<http://www.netreed.uio.no/articles/articles.html>)

Rettighetsperspektiv

Publikasjonene under analyserer politiske, etiske og juridiske aspekt som er relevante for gender mainstreaming av bistand.

- Andreassen, Bård A. og Stephen P. Marks (2006, red.) *Development as a Human Right*. Harvard: Harvard University Press.
- Ask, Karin (2005) "Legal pluralism and Transitional Justice in Afghanistan: A Gender perspective" in Lone Lindholt and Sten Schaumburg-Müller Eds. *Human Rights in Development Yearbook 2003: Human Rights and local living law* Leiden/Boston/Oslo:Martinus Nijhoff Publ./ Nordic Human Rights Publications pp. 347-371.
- Berg, Kjersti G. (2003) *Islam, kvinner og menneskerettar i Iran* (NUPI).
- Bleie, Tone, (2005) *Tribal Peoples, Nationalism and the Human Rights Challenge. The Adivasi of Bangladesh*. Dhaka University Press Limited 390 p.
- Broch-Due, Vigdis (2005) "Violence and Belonging: Analytical reflections" in: *Violence and Belonging: The quest for Identity in Post-colonial Africa*. London and New York: Routledge Mental Health.
- St. Clair, Asucion Lera (2005) "Norway: The Development Ethics of a Donor Country" in Koggel, Christine (ed), *Moral Issues on a Global Perspective*, Broadview Press.
- McNeill, Desmond and Asucion StClair (2006) "Development ethics and human rights as the basis for poverty reduction. The case of the World Bank" in D. Stone and C. Wrightt (eds.) *The world Bank and Governance. A decade of reform and reaction*. London: Routledge.
- Bannik, Dan (2006) "Is Democracy the Answer? Famine Prevention in Two Indian States" in Stephen Devereux (ed.), *The New Famines: Why Famines Persist in an Era of Globalisation*. London: Routledge.
- Holden, Stein Randi Kårhus and Rodeney Lunduba (2005). "Land policy reform: the role of land markets and women's land rights in Malawi" Noragric Report No.36, UMB Ås.
- Anyamba, and T. Nordahl (2005) *Housing development and women's right to land and property* University of Nairobi.
- Ikdahl, Hellum A., Kaarhus R., (2005) "Human rights formalisation and women's land rights in eastern Africa", The institute of women's law; UiO.

- Torild Skard (2004): "Missing Perspectives: People and Gender," *Journal of Development Studies* 32:2
- Sigrun Møgedal: *Application of the WDR 2004 Accountability Modell to the HIV/AIDS and Development agenda* (2003).
- Randi Kårhus, Tor A Benjaminsen, Anne Hellum and Inngunn Ikdahl (2005). *Women's Land Rights in Tanzania and South Africa: A Human Rights based perspective on Formalisation* (2005-2).

Fred og forsoning

Flere av disse publikasjonene analyserer materiale med stor relevans for implementering av FN resolusjon 1325.

- Haug, Ruth (2006). Living with war – preparing for peace: Between war and peace in Sri Lanka and Sudan. In N. Shanmugaratnam (Ed.). *Between war and peace: Deprivation and livelihood revival in Sudan and Sri Lanka*. Chapter 9. London: James Currey.
- Skjelsbæk, Inger, Elise Barth og Karen Hostens (2004): *Gender Aspects of conflict intervention unintended consequences*. PRIO,Oslo,
- Karamé, Kari (2001). Gendering Human Security. From Marginalisation to the integration of women in Peace-Building. NUPI Fafo Forum on Gender relations in Post Conflict Transitions
- Karamé, Kari (2002) Ed. *Gender perspectives on Peace and Conflict Studies*. London, Berghahn.
- Skjelsbæk, Inger (2006). Therapeutic work with victims of war and postwar: A discourse analysis of Bosnian experiences" *Journal of Peace Psychology*, 12 (2) 93-118.
- Skjelsbæk, Inger.(2006) *Victim and Survivor* Narrated Social identities of women who experienced rape during the war in Bosnia- Herzegovina. In *Feminism and Pscycology* 16 (4) 375 -84.
- Bleie, Tone (2005): "The Historical Path to Violent Destabilisation in Nepal: Elements of an Explanatory Framework" in Martin Scheinin and Markku Suksi, eds.: *Human Rights in Development Yearbook 2002: Empowerment, Participation, Accountability and Non-discrimination: Operationalising a Human Rights-based Approach to Development*, Leiden/Boston/Oslo:Martinus Nijhoff Publ./ Nordic Human Rights Publications pp. 371-415.
- Stensrud, Ellen and Gørill Husby (2005) Resolution 1325: From rhetoric to practice. A Report on women's role in reconciliation processes in the Great Lakes in Africa. Care Norway and the International Peace Research institute, Oslo
- Mutema, Gaudencia. (2005). 'Rebuilding Lives after Genocide: Life Histories of Rwandan Refugees in Zimbabwe and Norway'. (PhD Dissertation Faculty of Arts, University of Bergen).
- Naguib, Nefissa (2005) "Stones and Stories: Engaging with complex emergencies". In *Gender, religion and change in the Middle East: two hundred years of history*. Inger Marie Okkenhaug and Ingvild Flaskerud (Eds). Oxford: Berg Publishers.
- Olsson, Louise og Torunn L. Tryggstad (2001) "Women and international peacekeeping" Special issue, Vol.8, No. 2, London: Frank Cass
- Stølen, Kristi Anne (2005) "Contradictory notions of the state: Returned refugees in Guatemala" in *State Formation Anthropological perspectives* Eds. Christian Krohn-Hansen and Knut G. Nustad Pluto Press; London.

Bekjempelse av fattigdom

Publikasjonen under er en 'state of the art' oversikt over nyere metodiske og teoretiske tilnærminger til feltet, der kjønnsaspektet er integrert som et sentralt perspektiv.

- Øien, Else in collaboration with Bård Andreassen, Asbjørn Eide, et al. (2005). *CROP The polycopic landscape of Poverty Research. State of art in international poverty research. An overview and 6 in-depth studies.*

Statistikk og metode

- Bjørn K.Wold, Anthony Matovu, Frøydis Jørve; Charles Kizza, Pamela Nabukhonzo, Estrellita Rauan, Randi Johannesen and Gunvor Iversen Moyo (2006): *Tracking Resources and Policy Impact in Uganda. Incorporating Development Goals and Indicators and Poverty reduction strategy*” (SSB Rapport 2006/38).
- Bjørn K.Wold, Dag Roll-Hansen, Astrid Mathiassen and Stein Opdahl (2004): *A sustainable Household survey based poverty monitoring system. A preliminary paper asking for cooperation to develop “cost-efficient integrated and comprehensive statistics for policy descisions.”* (SSB Document 2004/17).

5. Kompetanse i frivillige organisasjoner

I 2005 gjennomførte Bistandstorget en survey-undersøkelse av Norske frivillige organisasjoner.²⁷ Av 65 organisasjoner som deltok i undersøkelsen, fremhevet 44 at kompetansen i deres organisasjon var spesielt høy i forhold til utviklingsarbeid blant marginaliserte grupper. Organisasjonene viste også til prinsippet om at grasrot-partnerskap hadde forrang som tverrgående satsing.

Andre kompetansefaktor som ble særlig framhevet var:

- Lokalkunnskap
- Arbeid basert på ideologisk "Vision and mission"
- Personlig nettverk og tillitt etablert gjennom langvarig samarbeid
- Klart fokus på tema og sektorer
- Fleksibilitet og innovasjon i felten

Blant frivillige organisasjoner som arbeidet med kjønn og likestilling, ble kvinnesolidaritet og kompetanse på 'bekjemping av skadelige tradisjonelle praksiser' spesielt fremhevet.

Notatet *Sivilt samfunn som kanal for norsk utviklingssamarbeid* (mars 2006)²⁸ synes å bekrefte at tilliten til frivillige organisasjoner som kompetente samarbeidspartnere for norsk bistander er stor hos bistandsmyndighetene.

De er stor forskjell i kapasitet (målt i forhold til teknisk og økonomisk kompetanse) blant frivillige organisasjonene som er involvert i bistand. I det brede spekteret av frivillige organisasjoner finner vi profesjonelle organisasjoner med medarbeidere ansatt på heltid ved hjemmekontor og i felt (feks. Kirkens Nødhjelp, Norsk folkehjelp og Redd Barna) til mange mindre og mellomstore organisasjoner som i større grad er avhengig av frivillige innsats – og som er avhengige av å hente spesialekspertise utenfor organisasjonen.

Vi har valgt å skissere kompetanse hos seks aktører; tre store og tre mindre frivillige organisasjoner med referanse til temaet kvinner (og barn) i og etter krig og konflikt.

I kartleggingen har vi lagt vekt på hvordan disse organisasjonene har forsøkt å ta innovative grep for å integrere kjønnsperspektiv som tverrgående satsing i prosjektarbeid. Blant de større organisasjonene har Kirkens Nødhjelp, vært særlig aktiv i bruk av GEA verktøyet som kom i 2000. Organisasjonen viser til at verktøyet har vært et spesielt nyttig redskap for å få inn kjønnsdimensjonen når en anvender LFA metoden i prosjektarbeid.

Data om prosjektene til de tre store frivillige organisasjonene, Kirkens nødhjelp (KN), Norsk Folkehjelp (NFH) og Redd Barna (RB), er hovedsakelig basert på presentasjon på organisasjonenes hjemmesider supplerte med korte telefonsamtaler. Informasjon om aktivitet i de tre mindre organisasjonene, Kvinnefronten (KF), FORUT og Palestinakomiteens kvinneutvalg, er utelukkende basert på nettsøk i kombinasjon med opplysninger om aktiviteter tilgjengelig via nettsidene til FOKUS.

²⁷ Contributions of civil society organisations towards Development. A report based on self-assessment by member organisations in the Norwegian Development network, Oslo, March 2005.

²⁸ "Sivilt samfunn som kanal for norsk utviklingssamarbeid" mars 2006, NORAD

5.1.1 *Kirkens Nødhjelp (KN)*

Kirkens Nødhjelp har som nevnt brukt GEA svært aktivt, og KNs partnere har oversatt metoden til over 18 språk. Organisasjonen har i løpet av det siste året holdt flere kurs om GEA hjemme og ute. Flere av ambassadene har vært invitert til å delta, men det er sjelden tilbudet har blitt benyttet.²⁹

KN har tatt innovative grep for å integrere vern av kvinner mot kjønnsbasert vold i praktisk arbeid. Dette er blant annet eksemplifisert ved å installere ovner som gjør at kvinner slipper å gå lang vei for å hente ved utenfor flyktningeleiren Kalma i Darfur. Spesialovnene reduserte behovet for brensel, noe som igjen beskyttet kvinnene fra overgrep ved å reduserer behov for sinking av ved langt borte fra leiren. I tillegg førte de nye ovnene til redusert avskogning ifølge KNs lokale representant.

KN har også tatt grep for å integrere miljøhensyn i et prosjekt for satsing på solcelleenergi i Afghanistan. I dette prosjektet har de involvert lokale landsbyråd som har gitt sin godkjenning til rekruttering av kvinner som barfotingeniører ved installering av solcelle-paneler i landsbyer og distrikt i Nord-Afghanistan. KN har engasjert Marit Haug fra NIBR til følgeforskning på prosjektet.

5.1.2 *Norsk Folkehjelp (NFH)*

Norsk Folkehjelp har kamp mot kjønnsbasert vold som en hovedsak i programperioden 2004 -2007. NFH vil forsøke å ta innovative grep for å gjøre menn til målgruppe for kamp mot kjønnsbasert vold:

“In addition to support to the growing women’s movement, social groups and organisations and human rights organisations working on the issue, NPA will look for opportunities to enhance men’s, especially young men’s and boys’, involvement and cooperation in changing the attitude towards women in order to prevent violence against women”.

Et eksempel på implementering av denne strategien er initiativet NFH tok i samarbeid med NFHs lokale partner i Suleymaniya, Nord-Irak. NFH lanserte kampen mot kjønnsbasert vold i forbindelse med et seminar i april 2005, etter at den lokale samarbeidspartneren hadde lagt grunnlaget for kampanjen gjennom en større spørreundersøkelse som kartla omfanget av kjønnsbasert vold i regionen.³⁰

5.1.3 *Redd Barna (RB)*

Redd Barna arbeider rettighetsbasert, og har som mål å bidra til å styrke lokal kapasitet som innfrir barns rettigheter. Det inkluderer foreldre, lokalsamfunn, barnerettighetsorganisasjoner, nettverk og myndigheter der en ønsker å påvirke årsaker til rettighetsbrudd både på lokalt, nasjonalt og internasjonalt nivå. RB har prioritert samarbeid for å utvikle særlig kompetanse på å innfri barns rett til utdanning.

Redd Barna er medlem av den verdensomspennende Redd Barna-alliansen og er engasjert i *Rewrite the Future*, et initiativ for barn “affected by armed conflict or in post-conflict or currently emerging

²⁹ Thora Holter, KN, kommentar til teamet.

³⁰ Personlig informasjon fra Liv Bremer september 2006, komplettert med informasjon på nettsidene til Norsk folkehjelp.

from conflict.” Norske RB har ansvar for fjorårets Operasjon Dagsverk (2006) der de innsamlede midlene skal brukes i Nepal.³¹

Prosjektet i Nepal er det første av tre der Redd Barna går inn i for å sikre utdanning for barn som lever i krig. Liberia og Guatemala er de to andre. Redd Barna har engasjert PRIO³² til å gjennomføre studier/følgeforskning på de tre prosjektene. Studien har som mål å komme med generelle råd om hvordan en kan lage utdanningsprogrammer som fremmer fred og hemmer konflikt mellom folkegrupper etter væpnet konflikt.

5.1.4 FORUT (Solidaritetsaksjon for utvikling)

FORUT er en liten aktør blant frivillige organisasjoner med utspring i freds- og edrskapsorganisasjonene IOGT, Juvente og IOGT-Jr.³³ FORUT er involvert i utviklingssamarbeid i fem land: Sri Lanka, India, Nepal, Sierra Leone og Senegal. Formålet for FORUTs innsats i utviklingssamarbeid er å medvirke til sosial mobilisering av fattige og undertrykte. Et av virkemidlene er å bidra til etablering av lokale partnere (spare- og lånegrupper, kvinne- og ungdomsgrupper, barnehager etc.). FORUT har som mål at prosjektene i størst mulig grad skal være uavhengig av materiell hjelp utenfra, og at prosjektene skal bidra til å begrense veksten i bruk av alkohol og narkotika.

For bedre å realisere disse prinsippene har FORUT samarbeidet med forskergruppen *Forced Migration* ved NTNU³⁴ om utviklingen av et metodiske verktøy for “Gender and recovery, planning and conflict sensitivity.” Den kompetansen FORUT brakte til dette samarbeidet var basert på organisasjonens 25 år lange engasjement i solidaritets- og utviklingsarbeid på Sri Lanka.

5.1.5 Kvinnefronten (KF)

KF er annen av de mindre organisasjonene under FOKUS-paraplyen som har investert i evaluering og forskningsbasert systematisering av sine erfaringer. Dette er gjort spesielt for øke kompetansen i sitt 15 årige samarbeid med African Committee Against Female Genital Mutilation. Innsamling av data for evalueringsrapporten ble gjennomført av forskere ved Senter for internasjonal helse, UiB. Arbeidet reflekterer også en omtanke for kompetansebygging lokalt ved at funnene fra evalueringen er trykt både på Swahili og engelsk.³⁵

5.1.6 Palestinakomiteén

Palestinakomiteén har arbeidet blant den statsløse palestinske flyktningbefolkningen i Libanon i en årrekke. Palestinakomiteéns kvinneutvalg har utviklet sin kompetanse på feltet bl.a. gjennom opprettelsen av et støttesenter for palestinske kvinnelige flyktninger i flyktningleiren Bourj el Baranjeh i Beirut. I samarbeid med den lokale partneren Women’s Humanitarian Organisation (WHO) er det etablert et støtte- og rådgivningssenteret som gir kvinner en møteplass utenfor den private sfære det er legitimt å oppsøke for å snakke sammen og diskutere saker av felles interesse. Dette er spesielt viktig fordi det ellers ikke finnes offentlige strukturer som støtter disse kvinnene.

³¹ Opplysninger om kampanjen er gitt i telefonsamtale med Elisabeth Kjær, supplert med informasjon om Childrens’ Rewrite the Future campaign at www.reddbarna.no, og Operasjon Dagsverks hjemmeside.

³² Forskningsprosjekt mellom Redd Barna og PRIO blir referert til som et ”collaborative endeavour”.

³³ <http://www.forut.no/index.php/4583> Forut starta sitt internasjonale arbeid i Sri Lanka i 1981.

³⁴ Informasjon basert på institusjonell CV; NTNUs Reserach Group of Forced Migration.

³⁵ Kvinnefronten 2004 “A Qualitative evaluation Inter-African committee working against genital mutilation” Gro Therese Lie, Ellen Alexandra Lothe and Chiku Ali.

5.1.7 FOKUS (*Forum for kvinner og utviklingssamarbeid*)

FOKUS er den sentrale paraplyorganisasjonen for norske frivillige organisasjoner og deres samarbeidspartnere i Sør. Organisasjonen fasiliterer planlegging av helhetlig og langsiktig samarbeid mellom kvinneorganisasjoner i nord og sør. Forløperen til FOKUS var koordineringen mellom kvinneorganisasjonene som stod bak TV aksjonen *Kvinner i Den Tredje Verden* i 1989.

FOKUS prosjektportefølje omfattet i 2006 26 prosjekter over rammeavtalen med NORAD, et prosjekt med støtte fra Operasjon Dagsverk 1999, og 47 prosjekter fra TV-aksjonen 2005. Prosjekt-samarbeidet drives av 34 FOKUS-organisasjoner som benytter et mangfold av innfallsvinkler og tematiske tilnærminger i gjennomføring av prosjektene.

5.1.8 Oppsummering

Frivillige organisasjoner besitter en stor og variert kompetanse på feltet kvinner og utvikling. For at denne kompetansen skal bli tilgjengelig for aktører utenfor organisasjonene er en avhengig av at erfaringene blir objektivert – dvs. at kompetansen blir tilgjengelig uavhengig av personlig kontakt med de personene som til enhver tid er aktive i organisasjonene. FOKUS, er i denne sammenhengen en helt avgjørende ressurs, et kompetansesenter, arkiv og kanal av særlig betydning for de mindre frivillige organisasjonene.

Det er også interessant å notere seg at mindre organisasjoner (som KF) engasjerer forskere til evaluere prosjekter der kjønnskompetanse er en kritisk faktor for gjennomføring av prosjekter. Initiativ til følgeforskning tatt av frivillige organisasjoner som KN og NFH representerer særlig interessante initiativ som kan gi insitament for dristigere aksjonsforskning på utvalgte tema.

6. Anbefalinger

- Sett i lys av at kvinner og likestilling er ett av Norges hovedsatsningsområder for bistandssamarbeid, og den forholdsvis lave statusen kjønnsforskning fortsatt har i utviklingsforskning, er det vår anbefaling at man har tettere oppfølging av de føringene som allerede foreligger for 'mainstreaming' i forskningsrådsprosjekt og i NUFU finansiert samarbeid. En mulighet er å sikre at det alltid sitter kjønnsforskere i utvelgningskomitéene som i tillegg til fagekspertise vil ha et spesielt ansvar for å vurdere i hvilken grad kjønnsdimensjonen i prosjektene er reell, eller synes å være redusert til en uforpliktende "add on."
- På bakgrunn av evalueringen av handlingsplanen som finner at "mainstreaming", eller integrering av kvinnesatsing i bistanden generelt er blitt så og si usynlig og Riksrevisjonens rapport fra september 2006 kommer til liknende konklusjoner foreslår vi derfor at en som et første tiltak kan :
- Oppdatere informasjonen om hvordan/i hvilken grad Utenriksdepartementet, Norad, konsulenter og ambassadepersonell bruker *Handbook in Gender and Empowerment assessment* (GEA) i sitt arbeid på feltet. En strukturert spørreundersøkelse kan være et nyttig verktøy for dette. GEA metoden er oversatt til over 18 språk, og den er å finne på flere internasjonale oversikter over relevante metoder for mainstreaming.
- Med utgangspunkt i svarene kan en så prioriterer innsats på området. Kurs, gjerne med praktiske øvelser ('hands on') i bruk av foreliggende instrument for "mainstreaming" kan være et nyttig tiltak som også signaliserer betydningen en tillegger feltet.
- Ambassadene bør oppfordres til i større grad å bruke midler til følgeforskning på de tematisk prioriterte områder.
- Styrking av forskningsinnsats er selvsagt noe som først og fremst må ta utgangspunkt i hvilke kvalifikasjoner og interesser som foreligger i etablerte forskningsmiljø. En kan invitere forskere som kombinerer faglig og anvendt kompetanse på ett (eller flere) av de prioriterte temaene til å presentere skisser for hvordan en kan bygge broer mellom forskningsbasert kompetanse og politisk handling på utvalgte tema.
- Den tematiske kartleggingen viser at økonomifaget nasjonalt i liten grad er involvert i studier med eksplisitt kjønnsperspektiv. På bakgrunn av den store innflytelsen faget har som premissleverandør for debatten om hvilke instrumenter som "virker" i bistanden, bør en utfordre sentrale forskere i miljøet til en fordomsfri debatt om deres syn på betydning av mainstreaming.
- Forskningsinnsatsen på temaet jenter og utdanning er relativt beskjedent. Dette er beklagelig, særlig fordi utdanning er ett av få områder der forskning påviser en positiv årsaksammenheng mellom innsats og 'empowerment' effekt. En større innsats på området er viktig også fordi norsk støtte til tusenårsmålene og satsing på menneskerettsbasert bistand forplikter.

- Valg av hvilke tema som bør få en økt forskningsinnsats bør etter vår mening komme etter en diskusjon med sentrale forskere innen feltet, gjerne blant dem som kombinerer faglig og anvendt kompetanse på ett (eller flere) av de prioriterte temaene.
- Det er mange miljøer med lang erfaring fra forskning på temaene migrasjon (tvungen), kvinner, krig, og konfliktresolusjon. Miljøene er tverrfaglige og bruker en rekke ulike innfallsvinkler til temaene. Forskere fra disse miljøene bør kontaktes for å presentere og utveksle erfaringer om “best practices” for ’mainstreaming’ av kjønnsperspektiv på de arenaene de forsker.
- Miljø som forsker på temaene reproduktiv helse og HIV/AIDS har lang erfaring i å kombinere forskerdefinerte problemformuleringer med brukerdefinerte behov. Den kompetansen disse forskerne har fra å oversette forskerbasert data og kompetanse til kjønnssensitiv kunnskap som gir grunnlag for handlingsrette (policy) intervensjon, kan brukes som utgangspunkt for en diskusjon av betingelser for mainstreaming innen andre helserelaterte tematiske områder.
- En bør stimulere til økt satsing på fora der aktører som arbeider med integrering av kjønnsperspektiv (frivillige organisasjoner, forskere, bistandsbyråkrater) kan utveksle erfaringer og synspunkt. Disse foraene bør kunne være proaktive for å bidra til å generere mer anvendt forskning, og de må være organisert på en slik måte at de er tilgjengelige for forskere fra hele landet.
- Kartleggingen viser at NFRs forskningsprogram *Kvinner og utvikling* ga stor uttelling både m.h.t kunnskapsutviklingen på feltet og for rekruttering til forskingsfeltet. Det er imidlertid ikke sikkert at et nytt kvinnespesifikt program ville være den beste strategien for å videreutvikle forskning på feltet. Synet i miljøet er delt når det gjelder valg av hovedstrategi – eget kvinneforskningsprogram eller økt satsing på integrering av kjønnsaspekt i generell utviklingsforskning. Det er fristende å si ’ja takk, begge deler’, og en mulighet er å øremerke midler til doktorgrads- og post.doc.prosjekt for å styrke rekrutteringen av forskere til feltet.

7. Appendiks

7.1.1 *Personer som er kontaktet*

Siri Gerrard, UiTø, (telefon)

Thora Holter, Kirkens Nødhjelp (telefon)

Randi Kårhus, UMB Ås, (samtale under NFU konferanse, september 2006)

Gro Therese Lie, UiB, Senter for internasjonal Helse, (telefon)

Merete Lie, NTNU, (samtale under NORASIA konferanse, september 2006)

Ragnhild Lund, NTNU, (telefon)

Kristi Anne Stølen, SUM, UiO (telefon)

7.1.2 *Steder å finne mer informasjon*

Nettsiden “Gender in Norway” (www.gender.no) gir god oversikt over forskning knyttet til kjønn og utvikling i Norge. Nettsiden har tematisk fokus på elleve tema, inklusive fred og utvikling, helse og reproduktive rettigheter, migrasjon og menneskerettigheter. Under hvert av temaene er det en kort omtale av ulike institusjoner og lenker til deres hjemmesider, samt lenker til enkeltforskere.

Forskningsrådets nettside “Kilden: informasjons- og dokumetasjonscenter for kvinne- og kjønnsforskning” (<http://kilden.forskningsradet.no>) gir en god oversikt innen visse områder, men ser ikke ut til å være godt oppdatert på kjønns og likestillingsrettet utviklingsforskning.

IDS startet et femårig forskningsprosjekt i mars 2006 som har fått navnet *Pathways of Women's Empowerment*. Programmet er finansiert av DFID. Informasjon ligger foreløpig på <http://www.ids.ac.uk/ids/Part/proj/pathways.html>, men en egen side er under utarbeiding: www.pathwaysofempowerment.org.

7.1.3 Kilder som er brukt

Elektroniske

BRIDGE 'Pathways of Women's Empowerment' www.bridge.ids.ac.uk. Women's empowerment. An annotated bibliography. May 2006. Compiled by Emily Esplen, Shirini Heerah, and Chris Hunter.

Eldis Gateway to Development Information <http://www.eldis.org/>

Fokus - Forum for kvinner og utviklingsspørsmål www.fokuskvinner.no/

Gender in Norway www.gender.no

Kilden: Informasjons og dokumentasjonssenter om kvinne og kjønnsforskning www.kilden.forskningsradet.no

Norges forskningsråd www.forskningsradet.no

NINFO Norsk forskning om internasjonale forhold www.ninfo.no

NFI (nasjonal forskningsinformasjon) www.dbh.nsd.uib.no/nfi/

Informasjon fra hjemmesidene til UiB, UiO, NTNU, UiTø, UiS, UMB, CMI, Fafo, NIBR, NUPI og PRIO.

NUFU www.siu.no/en/programoversikt/nufu_programmet

Trykket materiale

Bennett, Elizabeth (2005). Gender and the DFID Natural Resources Strategy (RNRRS): A synthesis Report (Final Draft December 2005).

Bistandstorget (2005). "Contributions of civil society organisations towards Development. A report based on self-assessment by member organisations in the Norwegian Development network", Oslo, March 2005.

Greenberg, Marcia E. og Elaine Zuckerman (2006). *The Gender dimensions of Post-Conflict Reconstruction. The challenges in Development Aid*. UNU-WIDER, June 2006

Norad (2005). Evaluation of the strategy for Women and Gender Equality in Development Cooperation (1997-2005). Oslo: Evaluation report 5/2005

Norad (2005). Gender and Development – a review of evaluation reports 1997-2004. Oslo: Evaluation Report 3/2005.

Norad (2000). *Handbook in Gender and Empowerment Assessment* Norad, Oslo januar 2000

Norad (2006). Sivilt samfunn som kanal for norsk utviklingssamarbeid. Mars 2006.

Norges forskningsråd (2006). Årsrapport 2005.

Norges forskningsråd (2006). Programme on Poverty and Peace. Action Plan 2006-2007.

NUFU (2006). Annual Report 2005. SIU Document Series D4/2006, Bergen.

Skjønsberg, Else and Kristi Anne Stølen (1993). *Women in development. Theories, Themes and Topics in the post Nairobi Era*, SUM, Oslo.

Stølen, K. and Vaa, M. (eds.) 1991 *Gender and Change in Developing Countries*. Norwegian University Press, Oslo.

Tsegai, Maija Tsala, and Una Murray (2005). Gender Baseline Study for Finnish Development Cooperation. Finland's Ministry for Foreign Affairs, [Report 2005:4](#).

Utenriksdepartementet (1997). Strategi for kvinne-og likestillingsrettet utviklingssamarbeid 1997-2005.

UD (2006). Regjeringens handlingsplan for gjennomføring av FNs Sikkerhetsråds resolusjon 1325 (200) om kvinner, fred og sikkerhet. Mars 2006.

UD (1997). Strategi for kvinne- og likestillingsrettet utviklingssamarbeid 1997-2005. August 1997.

UNRISD (2005). *Gender Equality: Striving for Justice in an Unequal World* Occasional Papers for Beijing + 10.

Vaa, Mariken og Kristi Anne Stølen (1993). *Women in Development. Theories, Themes and Topics in the Post Nairobi Era*. Oslo: SUM

7.1.4 Liste over forskere som er nevnt i rapporten, organisert tematisk

Tematisk liste	Person	Institusjon	Fag
Godt styresett Sivile rettigheter, Menneskerettighetsspørsmål	Tone Bleie Anne Hellum Ingunn Ikdahl Ellen Heiberg Thomsen Lisbeth Holthedal Kjersti G. Berg Siri Lange Gisela Geisler Siri Bjerkreim Hellevik Halldis Valestrand Liss Schanke Sidsel Saugestad Torild Skard Birgit Brock-Utne	UiTø UiO UiO UiO UiO UB CMI CMI NIBR UiTø KS UiTø NUPI UiO	Antropolog Jurist Jurist Jurist Antropolog Historiker Antropolog Antropolog Statsviter Sosiolog Sosiolog Antropolog Pedagog Pedagog
Energi/Miljø Fiske Landbruk Industri	Siri Gerrard, Ragnhild Overå Ruth Haug Merete Lie Ingrid Nyborg; Randi Kaarhus Berit Aasen Sigrid Skålnes Bill Derman Hege Wallevik Vibeke Vågenes	UiTø UiB UMB NTNU UMB UMB NIBR NIBR NIBR HiA -	Antropolog Geograf Agronom Antropolog Antropolog Antropolog Sosiolog Statsviter Antropolog Antropolog Geograf
Fattigdomsbekjempelse – Komparative studier Ethiske og moralske perspektiv fattigdomsbekjempelse	Marie Arneberg W. Vigdís Broch-Due Else Øyen Desmond McNeill	Fafo UiB CROP UiB	Økonom Antropolog Sosiolog Sosiolog
Reproduktiv helse HIV/AIDS Kjønnslemlestelse	Marina M.de Paoli Kari Wærness Liv Haram Karen Marie Moland Skramstad, Heidi Gro Lie Graziella Vanden Bergh Elise R.B. Johansen Johanne Sundby Astrid Blystad Ole Bjørn Rekdal Aud Talle Benedicte Ingstad	Fafo UiB UiB HiB HiB HiB UiB WHO UiO UiB UiB UiO UiO	Sosiolog Antropolog Statsviter Antropolog Psykolog Antropolog Antropolog Medisiner Antropolog Antropolog Antropolog
Migrasjon Flyktning og repatrieringsspørsmål	Karin Ask Nina Birkeland Catherine Brun Cindy Horst Kjersti Larsen Ragnhild Lund Kristi Anne Stølen Marit Haug Kari Hauge Risøen	CMI HiNT/ NTNU PRIO UiO NTNU SUM NIBR Fafo	Antropolog Geograf Geograf Antropolog Antropolog Geografi Antropolog Sosiolog Økonom
Statistikk, kjønnsanalyse	Astrid Mathiassen Gunnar Thorvaldsen	SSB UiTø	Økonom Økonom

Recent Working Papers

WP 2008: 3

SKJÆVESTAD, Anne: The Mapuche People's Battle for Indigenous Land. Litigation as a Strategy to Defend Indigenous Land Rights. Bergen, 2008, 21 pp.

WP 2008: 2

TØNDEL, Line and Tina Søreide: Bureaucratic Complexity and Impacts of Corruption in Utilities. Bergen, 2008, 16 pp.

WP 2008: 1

FJELDSTAD, Odd-Helge and Mick Moore: Revenue Authorities and State Capacity in Anglophone Africa. Bergen, 2008, 13 pp.

WP 2007: 13

KNUDSEN, Are and Nasser Yassin (UCL): Political Violence in Post-Civil War Lebanon, 1989-2007. Bergen, 2007, 24 pp.

WP 2007: 12

RAKNER, Lise, Sabiti Makara, and Lars Svåsand: Turnaround: The National Resistance Movement and the Re-introduction of a Multiparty System in Uganda. Bergen, 2007, 23 pp.

WP 2007: 11

FJELDSTAD, Odd-Helge and Mick Moore: Taxation and State-Building: Poor Countries in a Globalised World. Bergen, 2007, 22 pp.

WP 2007: 10

SUHRKE, Astri: Democratization of a Dependent State: The Case of Afghanistan. Bergen, 2007, 15 pp.

WP 2007: 9

JUL-LARSEN, Eyolf and Peter Mvula: Security for Many or Surplus for the Few? Customary Tenure and Social Differentiation in Southern Malawi. Bergen, 2007, 14 pp.

WP 2007: 8

ØSTERBØ, Terje: The Question of Becoming: Islamic Reform-Movements in Contemporary Ethiopia. Bergen, 2007, 20 pp.

WP 2007: 7

KOLSTAD, Ivar: Human Rights and Assigned Duties: Implications for Corporations. Bergen, 2007, 10 pp.

WP 2007: 6

Hatlebakk, Magnus: LSMS Data Quality in Maoist Influenced Areas of Nepal. Bergen, 2007, 14 pp.

WP 2007: 5

MÆSTAD, Ottar and Aziza Mwisongo: Informal Payments and the Quality of Health Care in Tanzania: Results from Qualitative Research. Bergen, 2007, 16 pp.

CMI's publications, Annual Report and quarterly newsletters are available on CMI's homepage www.cmi.no

SUMMARY

Denne rapporten ble skrevet vinteren 2006/2007 som innspill til NORAD/UDs kartlegging av nasjonal kompetanse på kjønn og likestillingsspørsmål i utviklings-sammenheng.

Gjennomgangen viser at det er personer med kompetanse på kjønn og likestillingsspørsmål i utviklingsammenheng ved alle universitetene. Forsknings-spesialisering på kjønn og likestilling i utviklingsforskning er imidlertid svakt institusjonelt forankret, noe som kommer til uttrykk ved at forskningsmiljøene på feltet er små og at det ikke er egne stillingshjemler knyttet til dette spesialfeltet. Dette fører til svakere akademiske satsing på metodisk og teoretisk utvikling av kunnskapsfeltet kjønn og utvikling. Hovedmålsetningen med rapporten er å gjøre det lettere å søke etter forskningsmiljø og forskere med kompetanse på kjønn og utvikling. Hovedvekten er lagt på informasjon om forskningsprogram og forskningsmiljøer for kjønn og utvikling etter 2000. Presentasjonen av frivillige organisasjoner er mindre detaljert.

Printed version: ISSN 0804-3639

Electronic version: ISSN 1890-5048

Printed version: ISBN 978-82-8062-248-8

Electronic version: ISBN 978-82-8062-249-5

Chr. Michelsen Institute (CMI) is an independent, non-profit research institution and a major international centre in policy-oriented and applied development research. Focus is on development and human rights issues and on international conditions that affect such issues. The geographical focus is Sub-Saharan Africa, Southern and Central Asia, the Middle East, the Balkans and South America.

CMI combines applied and theoretical research. CMI research intends to assist policy formulation, improve the basis for decision-making and promote public debate on international development issues.